

NŐK RÉSZVÉTELE A POLITIKÁBAN A XXI. SZÁZADI MEXIKÓBAN

**Jelige:
mex728**

2021. május 25.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	3
2. A mexikói politika.....	5
2.1 A politikai élet változásai	8
3. Nők a politikában	11
4. Női elnökjelöltek Mexikóban 2000-2020 között.....	14
5. fejezet: A politikai élet további szereplői.....	19
5.1 Kormányzók.....	19
5.2. Miniszterek.....	24
6. Nemi egyenlőség Mexikóban	27
7. Összegzés	31
IRODALOMJEGYZÉK	33
Papír alapú források:	33
Internetes források:	33
Ábrajegyzék	39
1. számú ábra: Nők részvétele a politikában százalékosan 2000 és 2019 között.....	39
2. számú ábra: Kormányzónők Mexikóban	39
MELLÉKLETEK.....	40
1. számú melléklet.....	40

1. BEVEZETÉS

A nemek egyenlő részvétele a politikában fontos előfeltétele a jó kormányzásnak és a hatékony demokráciának. A nők magas részvétele a politikában számos pozitív társadalmi hatással jár. Például, hogy nagyobb lesz a társadalmi egyenlőség és a befogadó kormányzás, magasabb az életszínvonal, az oktatás, egészségügy és infrastruktúra terén fejlődés várható, továbbá csökkenhet a politikai korrupció.

Az utóbbi időben egyre nagyobb szerepet játszik a világban a nemi egyenlőség kérdésköre az élet minden területén. A dolgozatom témája a női részvétel a mexikói politikában, a 2000 és 2020 közötti időszakban. Azért választottam ezt a témát, mert úgy gondolom, hogy a nemi egyenlőség kérdése egyre nagyobb mértékben van jelen a politikai életben is. A témaválasztásomat az is indokolja még, hogy nagyon érdekel a latin-amerikai világ, beleértve a politikát és a kultúrát. Motivált továbbá, hogy a konzulensemen kívül a David Nájera Rivas mexikói nagykövet úr és Alejandro O. Vásquez Martínez kulturális attasé is segítette a kutatásomat.

Azért esett Mexikóra a választásom, mert bár macho országgént híresült el, az elmúlt időszakban nagy erőfeszítéseket tettek a nemi egyenlőség fejlesztésében és a nők jogainak kiterjesztésében. Témaválasztásomban a szakmai kíváncsiság is vezérelt, amikor a nők politikai részvételének elemzését tűztem ki célul. Szerettem volna mélyebben megismerni a mexikói politikai életet is. Tisztában voltam azzal, hogy viszonylag terjedelmes irodalma van a témának, aminek a feldolgozása segített az elemző munkában.

A dolgozatomat a megfogalmazott céloknak megfelelően hat részre tagoltam. A dolgozat első részében bemutatom a mexikói politikai pártokat, illetve azt a folyamatot, amely a PRI választási vereségéhez vezetett. 2000-ben a PRI hatalmának elvesztése mérföldkőnek tekinthető, ezért ezt az évet választottam dolgozatom kezdődátumának. Emellett ettől az évtől kezdve több változás is megfigyelhető, amelyek befolyásolták a nők részvételének alakulását a politikában. A dolgozat következő részében a nemi egyenlőség szempontjából tanulmányozom az elnökjelölteket, a kormányzókat, és a minisztereket, majd általánosan is megvizsgálom a nemi egyenlőség kérdését Mexikóban. Arra keresek választ, hogy a nemi egyenlőség mennyit és hogyan változott az évek során? Hogyan alakul a nők megítélése Mexikóban mind általánosan, mind a politikai élet során? Továbbá vajon van-e esély az országban női elnökre, és ha igen, akkor ki a legesélyesebb erre a posztra?

Dolgozatomban a mexikói politika körülményeinek után több oldalról is szeretném bemutatni a nők részvételének alakulását, valamint a téma aspektusait. Úgy gondolom, a nemi egyenlőség is folyamatosan fejlődik. Dolgozatomban a nemi egyenlőség fejlődésének folyamatát kívánom bemutatni, valamint hogy a 2000-es években a PRI térvesztésének változásai milyen hatással voltak a nők politikai részvételére.

A hipotézisem a következő:

A 2000-es mexikói hatalom - illetve rendszerváltás után kitágult, többpólusú politikai aréna és demokratikusabb berendezkedés alakult ki, amely nagyban hozzájárult az országban a nemi egyenlőség fejlődéséhez. Utóbbi egyik jele, hogy egyre több nő vállal aktív szerepet a politikai életben.

A dolgozatomban megírásához primer forrásként azt az interjút használom, melyet Mexikó magyarországi nagykövetével, David Nájera-val készítettem. Ennek kivonatolt változata a mellékletben szerepel. Az interjú során nagykövet úr vázlatosan bemutatta a nők általános, és politikai helyzetét Mexikóban, és beszélgettünk az elnökjelöltekről, miniszterekről is. Kitért arra is, hogy ő kit tart a legesélyesebb női elnökjelöltnek, és miért. Továbbá szó esett arról is, hogy ő milyennek tartja a jó elnököt, és mit vár el egy jó vezetőtől. Munkám során, szekunder forrásként elsősorban a magyar és külföldi szakirodalmat, újságcikkeket, tanulmányokat, és a tanulmányaim során szerzett ismereteimet használtam fel. A dolgozatomban megírásában sokat segített konzulensem szakmai munkája.

Természetesen nem törekedhettem a teljességre a téma terjedelme miatt. Az utóbbi húsz év elemzése azonban talán elég ahhoz, hogy kirajzolódjanak az általános tendenciák, és egy átfogó képet kapjunk a jelenlegi mexikói politika, és a politikában részt vevő nők helyzetéről.

Köszönetet mondok témavezetőmnek azért, hogy elméleti és gyakorlati információkkal segítette munkámat, valamint megosztotta velem tapasztalatait, észrevételei, ezáltal értékes gondolatokkal gazdagíthattam tudásomat és elkészíthettem a dolgozatomat. Ezen felül szeretnék köszönetet mondani a mexikói nagykövet úrnak, David Nájera Rivas-nak, és a mexikói kulturális attasénak, Alejandro O. Vázquez Martínez-nek, akik sok hasznos információval, és beszélgetéssel segítették a munkámat.

2. A MEXIKÓI POLITIKA

„Azért hozták létre, hogy megtartsa a hatalmat, nem azért, hogy elnyerje.”

Héctor Aguilar Camín

Az elmúlt évtizedek során gyökeres változások mentek végbe a mexikói politikai rendszerben. Az autoriter rendszer egyre inkább megnyílt, és megerősödtek a demokratikus folyamatok.

A rendszert nem egyszerű besorolni. Az 1950-es, 60-as években egypárti demokráciának tartották, a 70-es években autoritárius rendszerként jellemezték. 1990-ben már úgy vélekedtek, hogy az ország egy vegyes rendszer, azaz megtalálhatóak benne a demokrácia, és a diktatúra jegyei is. *Democradura* névvel illeték, amely a spanyol demokrácia és diktatúra szavak összevonásából ered. Manapság már inkább a demokratikus rendszer jellemzi.¹

A mexikói politikai rendszer papíron lényegében úgy épül fel, mint az amerikai. Elnöki rendszer van, három autonóm hatalmi ággal, amelyek a törvényhozás, végrehajtás, és az igazságszolgáltatás. Megjelennek a fékek és egyensúlyok is, és mindez a föderalizmus keretein belül megy végbe. Azonban a valóságban az amerikai (USA) és a mexikói politikai élet igen különböző.

Szeretnék kiemelni pár kiemelkedő pártot, akik az évek során alakították a politikát, és amelyekre a dolgozatomban többször is hivatkozni fogok.

A mexikói politikai élet talán egyik legismertebb pártja a *Partido Revolucionario Institucional*, azaz az Intézményes Forradalmi Párt (PRI). 1929-ban alapították, a párt tulajdonképpen a mexikói forradalom eredményeként kialakult új hatalmi struktúra intézményesítését képviselte.² Regionális és helyi politikai-katonai főnökök, valamint munkás- és parasztvezetők koalíciója volt. Ez a kormánykoalíció a konzervatívabb fejlődésre törekedett, gyakran „forradalmi” álruhák alatt. 1929 és 2000 között minden elnök a párt színeiből került ki, nem is volt igazán verseny a választásokon. Ez a párt jelentette - Mario Vargas Llosa perui író szavaival élve - Latin-Amerika tökéletes diktatúráját. A hivatalban levő elnök kijelölte

¹ Gabriel A., Almond, G. Bingham, Powell Jr., Kaare, Strøm, Russell J., Dalton: *Összehasonlító politológia*, Osiris Kiadó, Budapest, (2006), 495. o.

² Komócsin Sándor: *Ilyen az, amikor évtizedekig van hatalmon kormánypárt*, Napi.hu, 2018. április 9. Forrás: https://www.napi.hu/nemzetkozi_gazdasag/ilyen_az_amikor_evtizedekig_van_hatalmon_a_kormanypart.660227.html (Letöltve: 2021. 02. 03.)

utódját, a választáson pedig rendre a kijelölt politikus nyert. Ezt nevezték *dedazo*-nak, amely a spanyol ujj, azaz *dedo* szóból származik.³ A *dedazo*-val a XX. században Ernesto Zedillo elnök szakított, azóta van Mexikóban valódi verseny az elnöki székért.

A PRI majd hét évtizedes hatalmon maradásához a nemzetközi környezet is hozzájárult. Kiemelendő a hidegháború, ugyanis ez tartósította a mexikói belpolitikai erőviszonyokat. Az Amerikai Egyesült Államoknak is kedvező volt, hogy a környező országokban a már jól bevált politikai pártok biztosítják a hatalmat. A demokratizmusnál akkoriban fontosabb volt, hogy Mexikóban ne legyen baloldali térnyerés. A térség a hidegháború végével azonban veszített a fontosságából, és ezáltal nagyobb mozgásteret is nyert, így a PRI hatalma csökkenni kezdett. Még az 1994-es választásokat megnyerték, főleg Luis Donaldo Cosío tragikus halála miatt. A politikust egy kampányútja során meggyilkolták, ami az országban nagy megdöbbenést váltott ki. Ez a döbbenet és együttérzés segítette Zedillót abban, hogy nagy fölényrel megnyerje a választásokat. Azonban az ő elnöksége is hozzájárult ahhoz, hogy a párt gyengülni kezdjen. A 2000-es választások tekinthetők mérföldkőnek, ugyanis ez volt az első választás 70 éve, ahol a PRI vereséget szenvedett, és vereségét el is ismerte.⁴

A mexikói politikai élet másik meghatározó pártja a Nemzeti Akció Pártja (PAN). A pártot egy ügyvéd és tanár, Manuel Gómez Morín alapította 1939-ben. Alapításának célja az volt, hogy képviselje a katolikus egyház érdekeit (1917-ben a katolikus egyházat megfosztották jogi személyiségétől).⁵ Támogatói főleg a városi középosztály, és az ország északi részén élő emberekből kerültek ki. A párt valódi ellenzéknek számított a PRI ellen. Konzervatív párt, szoros kapcsolatot ápol a Római Katolikus Egyházzal. Ellenzi a kormány nagyobb beavatkozását a gazdaságba. A 20. század utolsó harmadától a párt támogatottsága nőtt. 1989-ben az egyik jelöltjük, Ernesto Ruffo Appel nyert a bajai californiai választásokon, és ez azért is nagy nyereségnek számított, mivel a győzelmet a PRI is elismerte. Ezáltal ő vált az első ellenzéki kormányzóvá.⁶

Az áttörést a mexikói emberek számára a 2000-es évek hozták meg. A választásokra a mexikóiaknak elege lett a PRI elnyomásából, a hozzá kötődő korrupcióból, mást akartak. Végül a PAN volt az, aki vállalta ezen változásoknak a megvalósítását. Jelöltjük Vicente Fox volt, aki

³ Szenté-Varga Mónika: *Mexikó 2012-ben: Választási ábécé*, Kül-Világ, Vol. IX. No. 3. (2012), 31. o.

⁴ Uo.

⁵ *National Action Party*, Britannica, Forrás: <https://www.britannica.com/topic/National-Action-Party-political-party-Mexico> (2020. 11. 01.)

⁶ Andrea Guzmán: *Quién es Ernesto Ruffo Appel, el gobernador de Baja California en 1994*, Cultura Colectiva, 2019. március 27. Forrás: <https://culturacolectiva.com/historia/quien-es-ernesto-ruffo-appel> (Letöltve: 2021. 01. 28.)

a szavazatok 45,2 százalékaival nyert a választásokon.⁷ Az öröm nem tartott sokáig, ugyanis a párt nem tudott a felfokozott várakozásoknak megfelelni, a következő elnökválasztásokra, 2006-ra, a mexikóiak jelentős része már csalódott lett a PAN-ban, azonban még így is ők maradtak kormányon. Ez a második elnökség még nagyobb csalódásnak bizonyult. Néhány példa a gondokra és a kihívásokra: nőtt a mélyszegénység, egyre nagyobb lett a szakadék a nélkülözők és a tehetős emberek között, a korrupció nőtt, az erőszakos bűncselekmények száma is jelentősen megnőtt.⁸

A harmadik jelentősebb párt a Demokratikus Forradalom Pártja (PRD). Az 1988-as választási csalás következtében jött létre, alapítói főleg a PRI pártból kilépett politikusok voltak. A pártprogram hangsúlyozza a szociális jóléttel kapcsolatos aggályokat, és ellenzi az 1980-as években végrehajtott gazdasági reformok nagy részét. Támogatják a gazdasági nacionalizmust, szemben a strukturális neoliberális változásokkal, amelyek a kereskedelem és a külföldi befektetések fokozására irányulnak. A párt számára a 2006-os választások bizonyultak áttörésnek, ugyanis az ő jelöltjük, Andrés Manuel López Obrador a szavazatok 35,31%-át kapta, ám ez sem volt elég a győzelemhez.⁹ A 2018-as elnökválasztások már nagyobb sikereket hoztak Andrés Manuel López Obrador (AMLO) számára, azóta ő Mexikó elnöke, ám nem ebben a pártban a színeiben.¹⁰

2015-ben a félidei választásokon megjelent egy új, baloldali politikai szereplő, az a párt, amely programja szerint arra törekszik, hogy Mexikó népe számára méltóságot nyújtson. A félidei választások egyik fénypontja a MORENA (*Movimiento Regeneración Nacional*) nevezetű párt felemelkedése volt, ezzel egyetemben a párt az ország negyedik politikai erejévé vált. Ez nagyban megváltoztatta Mexikóban az eddigi politikai forgatókönyvet. A MORENA jól pozícionált politikai erő volt, amely a társadalom nagy részének támogatását olyan erőforrások nélkül érte el, mint a hivatalos média vagy a hatalom. A párt fő vezetője Andrés Manuel López Obrador, a mexikói politika egyik évtizedek óta aktív alakja. Politikai pályafutását a PRI-ben kezdte, majd a PRD kiemelkedő politikusa és elnökjelöltje. A 2006-os választások után – amelynek eredményét López Obrador nem ismerte el – alapította meg a MORENA-t.

⁷ Szente-Varga: i. m. 31. o.

⁸ Szente-Varga: i. m. 24-25. o.

⁹ *Democratic Revolutionary Party*, Country Studies, Forrás: <http://countrystudies.us/mexico/86.htm> (Letöltve: 2020. 11. 01.)

¹⁰ *Andrés Manuel López Obrador*, Britannica, Forrás: <https://www.britannica.com/biography/Andres-Manuel-Lopez-Obrador> (Letöltve: 2021. 03. 20.)

A MORENA 2015-ben nagy diadalokat tudhat magáénak Mexikóvárosban, emellett nyert Coatzacoalcosban, amely egy nagyon fontos olajtermelő régió Mexikóban. Olyan helyeken is sikert aratott, mint például Baja California vagy San Luis Potosi¹¹. A párt egyik elve, hogy erőszakkal nem lehet az erőszak ellen küzdeni. Fontosnak tartják, hogy legyen nagyobb társadalmi igazságosság, magasabb foglalkoztatás, jobb oktatás és általánosságban szociális jólét az országban. Ezek szükségesek ahhoz, hogy felszámolják az erőszakot.

2.1 A politikai élet változásai

Az 1968-as év azonban nagy fordulatot hozott az országban. Mexikóban erre az évre nem a választások éveként, hanem a diáktüntetések és a tlatelolcói mézszárlás éveként emlékeznek.¹² Választóvonalként is tekinthetünk erre az évre, hiszen a lakosság jelentős része kiábrándult a kormányból.

Az 1980-as évek is nagy változásokat hoztak mind a mexikói politika, mind a mexikói nők nagyobb szerepvállalása tekintetében. Az Intézményes Forradalmi Párt népszerűsége folyamatosan csökkent, az emberek egyre elégedetlenebbé váltak. Újra feltört az adósságválság, illetve megjelentek az általános gazdasági kihívások. A párt támogatottságának csökkenéséhez hozzájárult, hogy az 1985-ben történt földrengés kárainak felszámolására nem megfelelő intézkedéseket tettek.

A párt gyengülése mellett a nők szerepe egyre jobban nőtt, ugyanis a gazdasági válság miatt egyre nagyobb szerepük lett a családjuk ellátásában, illetve különféle férfi szerepeket is elvállaltak. Ezáltal, hogy egyre többen részt vettek a házon kívüli munkában, és saját keresettel rendelkeztek, a nők egyre több érdeklődést mutattak új területek, például a közélet iránt.¹³ Itt is fontos megemlíteni az 1985-ös földrengést, ahol a kormány lassú és erélytelen intézkedései miatt az emberek kénytelenek voltak orvosolni a saját gondjaikat, és a kormány segítségével nélkül megoldani a kialakult veszélyhelyzetet. Nemzetközi segítség is érkezett, az ENSZ, és több

¹¹National Regeneration Movement (Morena), GlobalSecurity.org, Forrás: <https://www.globalsecurity.org/military/world/mexico/party-morena.htm> (Letöltve: 2020. 11. 01.)

¹² A mézszárlás 1968-ban történt, egy mexikói diáktüntetés vált vérfürdővé, amikor katonák a tömegbe lőttek. A diákok követelték a politikai foglyok szabadon bocsátását, azonban a kormány attól félt, hogy a tüntetések majd belerondítanak a közelgő olimpiai játékokba. A halottak számáról nincsen pontos adat. Stephen Woodman: *Mexikói diákok vs. az állam: Az 1968-as mézszárlás évfordulója felszakítja a múlt sebeit*, BBC, Latin-Amerika Társaság, 2018. október 3. Forrás: <http://www.latin-amerika.hu/index.php/hirek-uj/aktualis-uj/4752-mexikoi-diakok-vs-az-allam-az-1968-as-meszarlas-evforduloja-felszakítja-a-múlt-sebeit> (Letöltve: 2020. 10. 05.)

¹³ Szente-Varga Mónika: *A mexikói politikai élet női szereplői*, In: Csikós Zsuzsanna és Szilágyi Ágnes Judit: *Nők a hispán világ történetében*, AMERICANA eBooks, Szeged, (2015), 239. o.

ország vezetője – többek között Fidel Castro, kubai elnök is - felajánlotta a segítségét a helyreállítási munkálatokban. Emellett több civil szervezet is alakult, amelyekben a nők jelentősebb közéleti tevékenységet vállalhattak. Nagyobb láthatóságukat és aktivitásukat a nemzetközi helyzet is elősegítette, főképp a hidegháború vége, ami hozzájárult a politikai helyzet módosulásához, a mexikói politikai aréna megnyílásához.

A nők részvétele a politikai életben is egyre gyakoribbá, megszokottabbá vált. A női szereplők nézetei és politikai felfogása különböző lehet, mégis fellelhetőek közös tulajdonságok, közös célok is. A legtöbb politikusnő felmenője is politikus volt, így könnyebben tudták folytatni a már elődjeik által bejárt életutat. Gyakori azonban, hogy nem hirdetnek női programot, hanem inkább alkalmazkodnak a jelenleg érvényben levő szabályokhoz.

A kvótarendszer megjelenése nagy változásokat hozott Mexikóban is. Ez a legszélesebb körben alkalmazott rendszer a nők egyenlőségének fenntartására, és a legtöbb latin-amerikai választási rendszerben előkerül. Mexikóban már 1996 óta jelen van, az utolsó reformja 2014-ben volt.¹⁴

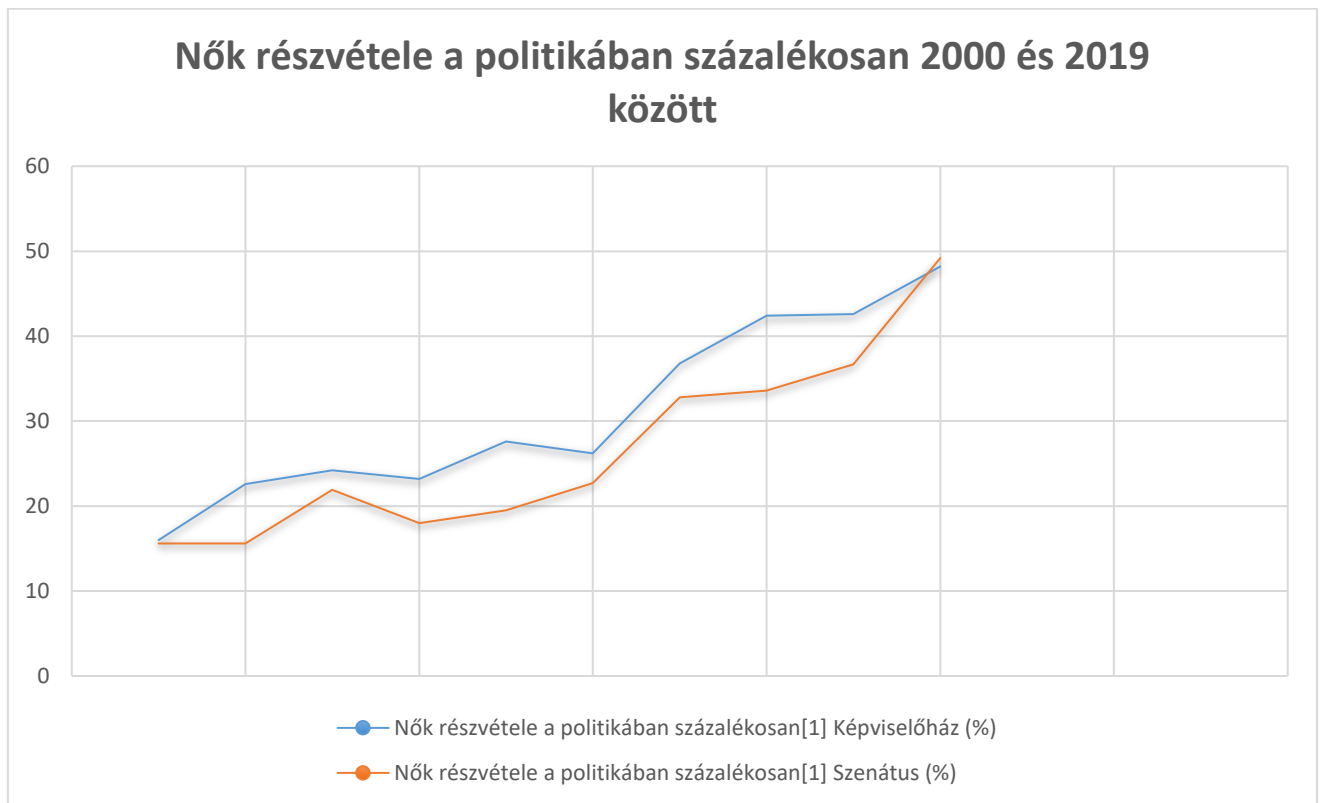
Az alábbi ábrán szeretném szemléltetni, hogy hogyan változott a nők százalékos aránya az évek során Mexikóban. Látható, hogy a 2000-es években a képviselőházban csak 16%, míg a szenátusban csak 15,6% a nők aránya. A szám azonban folyamatosan nőtt, 2019 februárjára már majdnem fele arányban vannak nők mind a képviselőházban, mind a szenátusban. Mexikó inkább követi a változásokat, mint úttörő szerepet vállal. Az, hogy egyre nagyobb jelentősége van a nők politikai aktivitásának mind az országban, nagyrészt a térségben zajló trendekhez köthető.¹⁵ A folyamat egyre gyorsul, ennek következményeiről megosztó vélemények születtek. Szilágyi Ágnes Judit történész így vélekedik a témáról: „*a különösen magas társadalmi állású asszonyok kivételezett helyzete ritkán és lassan hoz általános javulást.*”¹⁶

¹⁴ Mexico, Gender quotas database, IDEA, Forrás: <https://www.idea.int/data-tools/data/gender-quotas/country-view/220/35> (Letöltve: 2021. 02. 03.)

¹⁵ Szente-Varga: *A mexikói politikai élet női szereplői*, 242. o.

¹⁶ Szilágyi Ágnes Judit: *Nők helyzete, politika és feminizmus az elmúlt két évtizedben Latin-Amerikában*, Eszmélet, No. 95, Budapest, (2012), 79. o.

1. sz. ábra

Adatok forrása: *Women in National Parliaments*, IPU, Forrás: <http://archive.ipu.org/wmn-e/classif-arc.htm>
(Letöltve: 2021. 03. 19.) Az ábrát a szerző készítette.

3. NŐK A POLITIKÁBAN

A mexikói kultúra elég összetett, többféle kulturális gyakorlat jelenik meg az országban. A mexikói lakosság körülbelül 130 millió fő az országon belül, Amerikában pedig körülbelül 37 millió fő. Kijelenthetjük, hogy a férfiak és nők aránya egyensúlyban van, azonban mégis létezik közöttük egy kontraszt. A nők két oldalát különböztetik meg: az anyát, és azt az oldalt, ami teljesen elhatárolódik a családtól, mint például a dolgozó nő. A törvényi keretben a két nem egyenlőnek számít, ám a valóságban ez nem teljesen így van. Mexikóban a legnagyobb sértésnek számít, ha valaki édesanyjára szemrehányást teszünk, de itt is kiemelkedő a különbség, ugyanis az édesapákra egyáltalán nem tesznek rosszálló megjegyzéseket. Az édesapa a nagy, szép ember, akit minden körülmény között tisztelni kell.¹⁷

A nők harca jogaik kiterjesztéséért már a XVIII. században megkezdődött. Nem volt egyszerű feladat, hiszen mindig is szűkebb korlátok közé voltak szorítva, mint a férfiak. Ennek ellenére számos dolgot sikerült elérniük felmenőinknek, azonban még a XXI. században is akadnak olyan problémák, amelyek akadályozzák a nőket abban, hogy kiteljesedhessenek az élet minden területén. Latin-Amerikában a férfidominanciájú európai birodalmak voltak meghatározóak a politika alakulásában. Szilágyi Ágnes Judit Latin-Amerika kutató, az ELTE munkatársa, több olyan problémát is megemlít, melyek mind régen, mind jelenleg is nagy kihívást jelentenek a szubkontinensen a nők politikai részvételével kapcsolatosan. Ezek a következők:

1. *„A társadalmi normák mereven elválasztják az eltérő helyzetű nőket egymástól életforma, lehetőségek tekintetében, közös azonban bennük, hogy e normák szigorúan kötik mindannyiukat, még ha akad köztük egy-egy öntörvényű, szabályszegő.*
2. *A különösen magas társadalmi állású asszonyok kivételezett helyzete ritkán és lassan hoz javulást.*
3. *A nőknek ma is szerényebbek a kulturális, politikai és gazdasági hatalomhoz való hozzáférés tekintetében, mint a férfiaknak.*
4. *Gyakran saját testük felett sem rendelkezhetnek korlátok nélkül.”¹⁸*

¹⁷ Interjú David Nájera Rivasszal, Mexikó Magyarországra akkreditált nagykövétével. Készítette: Németh Eszter. 2020. október 13., Budapest, Az interjú nyelve: angol.

¹⁸ Szilágyi Ágnes Judit: *i.m.* 79.

A 2000-es években kezdett el a térségben megnőni a női részvétel a politikában, melynek legnyilvánvalóbb jele, hogy több női elnök került hatalomra. Az egyik legkonzervatívabb szavazói táborral rendelkező Chilében például Michel Bacheletet választották meg, aki szocialista párt színeiben indult, vagy meg lehet említeni még Argentína elnöknőjét, Cristina Fernández de Kirchnert, aki 2007-től 2015-ig volt hatalmon, és a bal-balközép jelöltjeként indult. Dominikában pedig Maria Eugenia Charles miniszterelnök vezette az országot, 1980 és 1995 között.

A nők egyre nagyobb politikai térnyerése részben összeköthető az úgynevezett baloldali hullám kibontakozásával, amelyet globálisan inkább férfitörzshatalomhoz szokás kötni. Sokszor emlegetik a folyamatot *pink tide*-ként, azaz rózsaszín dagályként,¹⁹ amely tulajdonképpen a kormányzatok baloldal felé fordulását akarja kifejezni. A latin-amerikaiak egy olyan alternatívát választottak, amire a hidegháború idején nem volt lehetőségük. A politikai baloldal nem volt még hatalmon, nem volt kompromittált, a szavazók így 'balra' voksoltak. Ide köthető például Evo Morales és Rafael Corea elnökké választása Bolíviában és Ecuadorban, vagy Hugo Chávez hatalomra jutása Venezuelában.

A XX. században már megjelentek olyan mozgalmak Latin-Amerikában, melyek a nők jogainak védelmét vették prioritásnak. A nők mindig kiemelkedő szerepet játszottak az antidemokratikus hatalmak elleni harcban, sajnos az áldozatok között is nagy számmal voltak. Kettő jelentős mozgalmat szeretnék kiemelni, melyeknek nagy szerepe volt a nők jogainak alakulásában. Az egyik a fehér fejkendős Május téri anyák (*Asociacion Madres de Plaza de Mayo*) mozgalma, kiknek az argentin katonai diktatúra elleni harcban volt nagy jelentőségük. Az eltűnt gyermekeikért tüntettek, illetve a megrázó, szörnyű viszonyok ellen. A másik nagy mozgalom 2003-ban zajlott Kubában. A Nők fehérben ma is aktív mozgalom, akkoriban a tagok politikai okokból bebörtönzött férjeikért emelték fel a hangjukat, valamint az általános szabadságjogok tiszteletben tartásáért léptek fel.

Nemzetközi téren 1990-től, a hidegháború végével kezdődött jelentősebb változás, ennek részben lenyomatai, részben alkotói az ENSZ-konferenciák. Az első Női Világkonferenciát Mexikóvárosban rendezték 1975-ben, azonban mégis az 1995-ös női találkozó tekinthető mérföldkönek, hiszen ekkor hozták létre a Pekingi Nyilatkozatot a nők jogairól. A nyilatkozatban szó esik a nők és férfiak egyenlőségéről, a nők alapjogainak

¹⁹ Hugo Chávez 1998-as megválasztásától számíthatjuk a folyamat kezdetét. A 21. század első évtizedében dél-amerikai országok többségében (új)baloldali vezetés került hatalomra. Forrás: Vogel Dávid: *A pink tide hagyatéka Latin-Amerikában*, Külügyi Szemle, Vol. XVIII. No. 3. (2019), 85. o.

védelméről, illetve olyan kérdésköröket is érint, mint például a nők és a szegénység, nők és az oktatás, nők és a fegyveres konfliktusok, vagy nők a hatalomban és a döntéshozatalban. A 2000-es évektől kezdve még nagyobb jelentőséget kaptak a női témák a különféle tanácskozásokon.

A nők helyzete általánosan javulni kezdett, köszönhetően a nemzetközi trendeknek, valamint a latin-amerikai országok demokratizálódásának. A válás legálissá vált, a nők részvétele nőtt a munkaerőpiacokon, a társadalmi pozíciók szép lassan, de változásnak indultak. Dolgozatom további részében kifejezetten a mexikói helyzetre, illetve annak alakulására szeretnék hangsúlyt fektetni.

4. NŐI ELNÖKJELÖLTEK MEXIKÓBAN 2000-2020 KÖZÖTT

Az ország élén álló személy minden ország számára nagyon fontos szereppel bír, azonban Mexikóban ez még kiemelkedőbb jelentőségű. Az ország prezidenciális, szövetségi köztársaság. Az elnököt közvetlenül választják, hatéves időtartamra, amelyet nem meghosszabbítható. Az elnököt nagyon széles jogkörrel ruházta fel az alkotmány. Ő a feje az egész hadseregnek, beleértve a szárazföldi egységeket, légierőt, és a haditengerészetet is. A hadsereg felett bármikor rendelkezhet, bevetheti, ha a helyzet úgy kívánja, és az ország biztonságát külső vagy belső veszély fenyegetné. Az elnök hadat is üzenhet. Ő a külpolitika vezetője, nemzetközi szerződéseket írhat alá. Ő az, aki kinevezi a diplomatákat, nagyköveteket, illetve ő dönt arról, hogy kik szerepeljenek a köz- és politikai szféra élén. Döntéseit legtöbb esetben csak kongresszusi vagy szenátusi jóváhagyással érvényesek, ez azonban csak a 20. század jelentős részében csak szimbolikus volt. Ráadásul az elnök hatalma sokkal nagyobb annál, mint amekkorára az alkotmányból következtethetünk.²⁰

A hatévente zajló választásokon a mexikói állampolgárok nem csak az elnök személyéről döntenek, hanem ezzel egyidőbe zajlanak a képviselőházi és szenátusi választások. A képviselőház összesen 500 fős, ebből 300 fő egyszerű többséggel jut be a választási kerületekből a Kongresszus alsóházába, a maradék 200 fő pedig pártlisták segítségével kerülhet be. A szenátusi választások szövetségi egységek alapján történnek, akár a szövetségi államok vagy a szövetségi kerület, 3 szenátort küldhetnek. Ez arányaiban úgy néz ki, hogy kettőt küldhet a nyertes párt, egyet pedig a második legtöbb voksal rendelkező jelölt. A maradék helyeket országosan, arányossági elv alapján osztják el.²¹ Hatévente tehát a mexikóiak nem csak az elnököt választják meg, hanem megszabják a törvényhozásban létrejövő erőviszonyokat, és ezzel módosíthatják az elnök mozgásterét a döntéshozatalban.

A mexikói emberek hagyományosan inkább pártalapon szavaznak a jelöltekre. Legtöbbször ugyanazt a pártot támogatják mind az elnöki, mind a szenátusi, mind a képviselőházi választáson. Másik esetben, ha nagyon megbíznak az elnökjelöltben, akkor azt a pártot támogatják minden választáson, amely színeiben az elnök indult a választásokon.²²

²⁰Constitución Política de los Estados Unidos Mexicanos, Artículo 89. Forrás: http://www.diputados.gob.mx/LeyesBiblio/pdf_mov/Constitucion_Politica.pdf (Letöltve: 2021. 03. 19.)

²¹ Szente-Varga: i. m. 31. o.

²² Uo.

Mexikóban még nem volt női elnök, azonban más latin-amerikai országban már igen. Példaképp Isabel Perón Argentína, Dilma Rousseff Brazília, és Laura Chinchilla Costa Rica elnöke volt.²³ A nemzetközi sajtó hajlamos volt Josefina Vázquez Mota-t, aki a 2012-es választásokon indult, az első női elnökjelöltnek nevezni Mexikóban, azonban ő már sorban az ötödik.

Az első, elnökségért küzdő nő Dolores Ibarra de la Piedra volt. Ő fia eltűnésével kapcsolatban került a közéletbe, és a hetvenes években alapította meg *Eureka* nevű szervezetét, mely a mexikói foglyok, menekültek, üldözöttek és eltűntek jogaiért harcol. Dolores Ibarra 1982-ben indult az elnökválasztásokon, a Forradalmi Munkáspárt jelöltjeként. Ebben az időszakban a politikai életben mindössze egy női miniszter és egy kormányzónő tevékenykedett, így sokakat meglepett Dolores Ibarra indulása az elnöki székért.²⁴ 1988-ban újra megpróbálkozott, ám szintén sikertelenül. Pontosan nem tudhatjuk, mennyi szavazata volt, azonban valószínűsíthető, hogy kevesebb, mint az 1982-es választáson. Ennek két oka van: az egyik, hogy az embereket jobban érdekelte PRI, és az abból kivált reformszárny versengése, a másik ok pedig, hogy a mexikói szavazók hajlamosak a veszteseket „büntetni”, azaz aki már egyszer alulmaradt a választásokon, arra nem voksolnak újra szívesen.²⁵ Az 1994-es választásokon már nem indult, azonban a PRD-ben politizált tovább, és Andrés Manuel López Obrador tanácsadója lett.²⁶

1994-ben a választásokon már kettő női elnökjelölt is volt. Az egyikük Marcela Lombardo Otero volt, aki édesapja, Vicente Lombardo Otero révén került a politikai életbe, a másik elnökjelölt pedig Cecilia Soto González. Egyik jelölt sem érte el a 3%-os küszöböt, Marcela Lombardo Otero a szavazatok 0,49%-át szerezte meg, Cecilia Soto González pedig a 2,75%-át.²⁷

A következő választás 2000-ben volt esedékes, azonban női elnökjelölt nélkül zajlott le. A 2006-os választások előzetes közvéleménykutatása alapján már látni lehetett, hogy ebben az évben sem lesz női elnöke Mexikónak. Az előzetes eredmények alapján két férfi haladt fej-fej mellett, mégpedig Felipe Calderón, aki a Nemzeti Akció Pártja színeiben indult, és Andrés Manuel López Obrador, akit a Koalíció Mindenki Jólétéért (PRD), a Demokratikus Forradalom

²³ *The women presidents of Latin-America*, BBC News, 2010. október 31. Forrás: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-11447598> (Letöltve: 2021. 03. 19.)

²⁴ *Rosario Ibarra de Piedra: 90 años de una memoria indómita*, des Informémonos, 2017. február 25. Forrás: <https://desinformemonos.org/rosario-ibarra-piedra-90-anos-una-memoria-indomita/> (Letöltve: 2021. 03. 19.)

²⁵ Szente-Varga: *A mexikói politikai élet női szereplői*, 244. o.

²⁶ Uo.

²⁷ Uo.

Pártja (PRD) köré csoportosuló politikai koalíció támogatója. Ebben az évben nőként Patricia Mercado Castro indult, akinek szlogene a *Palabra de mujer* (A nő szava!) volt.²⁸ Mercado az 1985-ös földrengés után lett civil szervezeti tag és aktivista. A 21. század elején alapította meg a Mexikó ilyen is lehet (*México posible*) nevezetű pártot, melynek célkitűzései között szerepelt a nemi egyenlőség, a családon belüli erőszak visszaszorítása, az abortusz engedélyezése, és a meglegházasság is. A párt azonban nem tudott hosszan fennmaradni, ugyanis a 2003-as képviselőházi választásokon nem érte el a 3%-os küszöbértéket, így megszűnt.²⁹ 2006-ban Mercado indult az elnöki székért, ellenfelei között volt Andrés Manuel López Obrador, illetve Felipe Calderón is. Az elnöki székért folyó harc főképp az előbb említett férfiak között zajlott, Calderón került ki győztesen, mindössze 0,59%-os fölényrel a hivatalos végeredmény szerint. Nem szabad elfeledkezni azonban arról, hogy Patricia Mercado volt az első nő a mexikói választások történelmében, aki több mint 1 millió szavazatot kapott. Azonban így is a 3%-os küszöbérték alatt maradt, az őt támogató szociáldemokrata párt pedig felbomlott.³⁰

A 2012-es választások nem voltak a nemzetközi sajtó középpontjában, ennek alapvető oka Jorge Castañeda, volt külügyminiszter szerint a gazdasági válság volt, valamint hogy a választás nem ígérkezett izgalmasnak, hiszen bizonyos volt a PRI visszatérése.³¹ Ezt bizonyították a választási eredmények, ahol a PRI jelöltje, Enrique Peña Nieto került ki, mint győztes.

A választásokon a női jelölt Josefina Vázquez Mota volt, akire sokszor az első női elnökjelöltként hivatkoznak. Josefina Vázquez Mota a PAN párt színeiben indult, hiszen a pártnak egy olyan személyre volt szüksége, aki egyszerre áll a folytonosság és a változás mellett.³² A párt számára a folytonosság azért bírt nagy jelentőséggel, mert már a harmadik elnöki ciklusra készültek; a változás pedig azért volt nagy jelentőségű, ugyanis Felipe Calderón elnökségének népszerűsége egyre csak csökkent, így úgy tűnt, hogy a mexikói állampolgároknak változásra van szüksége.³³ A politikusnő közgazdászként végzett, azonban a közéletben is aktívan részt vett. Pályafutása során volt képviselő, felzárkóztatási miniszter,

²⁸ Lourdes Godínez Leal: *Se prepara Patricia Mercado a consolidar el partido Alternativa*, 2006. augusztus 1. Forrás: <https://cimacnoticias.com.mx/noticia/se-prepara-patricia-mercado-a-consolidar-el-partido-alternativa/> (Letöltve: 2021. 03. 18.)

²⁹ Szenté-Varga: *A mexikói politikai élet női szereplői*, 244. o.

³⁰ Uo. 245. o.

³¹ Szenté-Varga: *i.m.* 21. o.

³² Anita Li: *Josefina Vazquez Mota: The woman who would be Mexico's president*, Toronto Star, 2012. március 3. Forrás: https://www.thestar.com/news/world/2012/03/03/josefina_vazquez_mota_the_woman_who_would_be_mexicos_president.html (Letöltve: 2021. 03. 19.)

³³ Szenté-Varga: *A mexikói politikai élet női szereplői*, 245. o.

illetve közoktatási miniszterként is helyt állt. Férfias nőként próbált fellépni, egy szoknyás asszonyként azonosította magát, aki emellett viseli a nadrágot is. Ez azonban sem a női, sem a férfi szavazók számára nem volt megnyerő.³⁴ Bukásához azonban nem ez járult hozzá a legnagyobb mértékben, hanem pártjának a 2006 és 2012 közötti elnöksége. A választás végére a szavazatok egy negyedét, 25,4%-át szerezte meg. Legjelentősebb támogatói között voltak: Guanajuato, Nuevo León és Tamaulipas államok.³⁵

A következő, 2018-as választásokon is találkozhattunk női elnökjelölttel. Margarita Zavala független jelöltként indult a választásokon. Ügyvédként végzett, de a közéletben aktív szerepe volt. Országosan ismertté Felipe Calderón feleségéként, azaz First Ladyként vált, de a PAN nemzetközi tanácsosaként, illetve a Képviselőházban is tevékenykedett. A PAN színeiben szeretett volna indulni az elnökségért, azonban nem őt indították, így függetlenként indult el a választásokon. Főképp az oktatással kapcsolatos programokat támogatta. A média sokszor illette kritikával, mivel nem támogatta az abortuszt és a melegházasságot sem. A jelöltséghez végül nem sikerült összegyűjtenie az elegendő aláírást, így visszalépett az elnökségért folyó harcból.³⁶

Szeretnék kitekinteni a 2024-es választásokra is. Van esély arra, hogy végre női elnök kerül a mexikói elnöki székbe? David Nájera Rivas mexikói nagykövettel készítettem interjút, akivel erről is beszéltünk.³⁷ Az ő véleménye szerint nagyon sok esély van arra, hogy a következő választásokon lesz női induló. Claudia Sheinbaumot említette, aki jelenleg Mexikóváros kormányzónője. Azzal indokolta választát, hogy Claudia Sheinbaumnak nagyon nagy támogatói köre van, köztük a jelenlegi elnök is. Magasabb posztról indulna elnöknek, így megvan az az előnye, hogy már ismerik a nevét. Nagykövet úr úgy gondolja, hogy az előző női indulóknak azért nem volt esélye, mert nem rendelkeztek akkora támogatói csoporttal, nem voltak ismertek, és nem nagy párt színeiben indultak el.

Arról is szó esett, hogy milyen lehet egy jó női elnök, milyen elvárások lennének felé. Nagykövet úr kiemelte, hogy egy elnöknek rengeteg kihívással kell megbirkóznia, és olyan döntéseket is kell hoznia, amelyek nem elégítik ki minden ember kívánságait. Ezzel azonban meg kell birkóznia, és helyénvalóan kell kezelnie a helyzetet. Úgy gondolja, hogy a nők szerencsésebb helyzetben vannak a férfiakkal szemben, ugyanis praktikusabban látják a

³⁴ Szenté-Varga: i. m. 29. o.

³⁵ Szenté-Varga: *A mexikói politikai élet női szereplői*, 245. o.

³⁶ Javier Lafuente: *Margarita Zavala renuncia a su candidatura para presidir México*, 2018. május 17. Forrás: https://elpais.com/internacional/2018/05/16/mexico/1526493957_472938.html (Letöltve: 2021. 03. 19.)

³⁷ Interjú a David Nájera nagykövet úrral.

felmerülő problémákat, így jobb megoldással szolgálhatnak a felmerülő helyzetekre.
„Szerintem egy jó női elnök olyan személyiséggel bír, mint Új-Zéland elnöknője, olyan karakteres, mint Angela Merkel, és olyan kedves, mint az Északi Tanács elnöknője.”³⁸

³⁸ Interjú a David Nájera nagykövet úrral.

5. FEJEZET: A POLITIKAI ÉLET TOVÁBBI SZEREPLŐI

5.1 Kormányzók

A nemi egyenlőségről, és a kvótákról szóló törvények elősegítették, hogy a nők és férfiak egyenlőbb feltételekkel rendelkezzenek a munka széles spektrumában, így a politikában is. Mexikó kormányzóinak esetében kevés még a nők száma, az ország történelmében eddig 9 kormányzó volt összesen.

2. sz. ábra: Kormányzónők Mexikóban

Név	Állam és időszak	Párt
Griselda Álvarez Ponce de León	Colima, 1979-1985	PRI
Beatriz Paredes Rangel	Tlaxcala, 1987-1992	PRI
Dulce María Sauri Riancho	Yucatán, 1991-1994	PRI
Rosario Robles Berlanga	Distrito Federal, 1999-2000	PRD
Amalia Dolores García Medina	Zacatecas, 2004-2010	PRD
Yvonne Ortega Pacheco	Yucatán, 2007-2012	PRI
Claudia Pavlovich	Sonora, 2015- napjainkig	PRI
Martha Erika Alonso Hidalgo	Puebla, 2018-2018, a hivatalában elhunyt	PAN
Claudia Sheinbaum	Distrito Federal, 2018- napjainkig	MORENA

Adatok forrása: Csikós Zsuzsanna és Szilágyi Ágnes Judit: *Nők a hispán világ történetében*. AMERICANA eBooks, Szeged (2015), 218. o.;

http://sil.gobernacion.gob.mx/Librerias/pp_PerfilLegislador.php?SID=&Referencia=9215901;

<https://timenote.info/en/Martha-Erika-Alonso-Hidalgo>; <https://sdchamber.org/bios/claudia-sheinbaum-pardo/>

Az ábrát a szerző készítette.

Mexikóban az első női kormányzó Griselda Álvarez Ponce de León volt, és ezzel az országban történelmet írt 1979-ben.³⁹ 1979 és 1985 között Colima kormányzója volt, ami nagy vízválasztónak tekinthető, és hozzájárult ahhoz, hogy egyre több nő kezdjen dolgozni a közigazgatásban. Álvarez szenátorként és bíróként is helyt állt, emellett 18 könyvet is publikált,

³⁹*Orange Day: Griselda Alvarez, the first Governor in Mexico*, CAPosts, 2020. szeptember 25. Forrás: <https://caposts.com/business/orange-day-griselda-alvarez-the-first-governor-in-mexico/> (Letöltve: 2021. 01. 26.)

mindet a saját írásaival. Ő tekinthető az első nőnek, aki a mexikói politikában utat tört a női egyenjogúságnak. Több, nőikkel kapcsolatos szervezet alapításában is részt vett, például *Alianza de Mujeres de México*, és *Centro de Atención a la Mujer*.⁴⁰

Beatriz Paredes Rangel a szenátus tagja Mexikóban, emellett Brazíliában volt nagykövet, és képviselte az ország érdekeit. A PRI párt elnöke volt, és ő volt az első női kormányzó Tlaxcala szövetségi államban. Szociológusként végzett, de politikai pályát választott. Huszonegy évesen kezdte karrierjét, mint Tlaxcala szövetségi állam kormányzójának helyettese, majd tanácsadója lett a kormányzónak. 1982-ben kinevezték az agrárreform aljegyzőjévé, majd ezután vált kormányzóvá, mely tisztséget 1992-ig töltötte be. 1993-ban nevezték ki nagykövetté. A PRI pártban különböző pozíciókat töltött be, többnyire a párt vidéki támogatóit képviselve. Volt a PRI főtitkára, majd 2007-ben nagy fölényrel vált a párt elnökévé.⁴¹

Dulce María Sauri Riancho hasonlóan Beatriz Paredes Rangel kormányzóhoz, szintén szociológiát tanult az egyetemen, majd politikai pályán folytatta karrierjét. 1977 és 1982 között a szövetségi közigazgatásban dolgozott, olyan munkaköröket töltött be, mint programkoordinátor, vagy osztályvezető. 1981 óta aktív tagja az Intézményes Forradalmi Pártnak, amelynek 1999-ben elnöke lett. 1991 és 1993 között töltötte be kormányzói tisztséget, ő volt az első női kormányzója Yucatán szövetségi államnak. Utána visszatért a szövetségi kormány alsóházába, és több feminista törekvésben is részt vett. 1995 és 2000 között koordinátora volt a Nők Nemzeti Programjának, és ezzel egyidejűleg a Nemzeti Bizottságban is tevékenykedett a nők jogaiért. Emellett 1998 és 2000 között az elnöke volt az *Inter-American Commission of Women* szervezetnek is.⁴²

Rosario Robles Berlanga közgazdász és vidékfejlesztésből szerzett diplomát. A politikai életbe az Országos Autonóm Egyetemi Dolgozók Szakszervezetének (*National Autonomous University Workers Union*) végrehajtó bizottságában való részvétellel került. A PRD egyik társalapítója volt. 1994 és 1997 között a szövetségi állam kongresszusában, 1996 és 1997 között pedig a párt szervezeti titkáráként dolgozott. 1997-ben Cuauhtémoc Cárdenas⁴³ kinevezte a

⁴⁰ Szenté-Varga: *A mexikói politikai élet női szereplői*, 245. o.

⁴¹ *Beatriz Paredes*, The Dialogue, Forrás: <https://www.thedialogue.org/experts/beatriz-paredes/> (Letöltve: 2021. 01. 26.)

⁴² Jose Manuel Gonzalez Freire: *The women in Mexican politics*, International Journal of Advanced Research, Vol. V. No. 7. (2017), 767. o.

⁴³ Cuauhtémoc Cárdenas az első választott kormányzója volt Mexikóvárosnak, 1997 és 1999 között. *Cuauhtémoc Cárdenas*, Britannica, Forrás: <https://www.britannica.com/biography/Cuauhtemoc-Cardenas-Solorzano> (Letöltve: 2021. 01. 26.)

főtitkárrá, ezzel ő vált az első ellenzéki párttaggá, aki ezt a tisztséget betöltötte. Mikor Cárdenás 1999-ben elindult az elnöki posztért, lemondott kormányzói tisztségéről, és Rosario Robles Berlanga lett az új kormányzó, ezáltal ő vált Mexikóváros első női irányítójává. 2002-ben a PRD elnöke lett, de korrupciós botrányok miatt 2004-ben lemondott.⁴⁴ Politikai pályán maradt, sőt a PRI 2012-es választási győzelme után bekerült a kabinetbe, a mexikói állam társadalmi fejlesztésekért felelős minisztere, 2015-ben pedig az agrárreformokért felelős miniszter lett.⁴⁵ Yvonne Ortega Pacheco tanácsadójaként is dolgozott, mégpedig az alatt az idő alatt, míg utóbbi Yucatán kormányzója volt. Érdekesség vele kapcsolatban, hogy 2007-ben szerepelt egy színdarabban, amelynek bevételeivel rákos nők gyógyulását segítették. Ő volt az első politikus, aki részt vett ilyen kezdeményezésben Mexikóban.⁴⁶ Kormányzósága alatt bemutatta a Robles-törvényt, amely bizonyos esetekben lehetővé tette az abortuszt a nők számára.⁴⁷

Amalia Dolores García Medina politikus családban született. Ötéves volt, mikor édesapját megválasztották Zacatecas kormányzójának, az Intézményes Forradalmi Párt képviselőjeként. Azonban ahelyett, hogy egyből édesapja nyomdokaiba lépett volna, csatlakozott a Mexikói Kommunista Párthoz (PCM), miután tanúja volt az 1968-as diáklázadásoknak és a tlatelolcoi mészárlásnak. Politikai álláspontja idővel mérsékeltebbé vált, és nagy szerepet játszott abban, hogy a PCM neokommunista párttá alakuljon. 1981-ben követte a PCM-et a Mexikó Egységes Szocialista Pártjába (PSUM). Innen rövid tagság után távozott, és alapító tagja lett a Demokratikus Forradalom Pártjának 1989-ben. Az 1990-es években a PRD elnökhelyettese és szenátora volt. 1996-ban sikertelenül pályázott a pártelnökségre, de újra indult, végül 2000-ben nyert, és 2018-ig volt a párt elnöke. 2004-ben vált Zacatecas szövetségi állam kormányzójává, édesapja nyomdokaiba lépve.⁴⁸ Több feminista törekvésben is részt vett, például tagja volt *National Front for the Rights and Liberation of Women* szervezetnek, és emellett még több civil szervezetnek is tagja.⁴⁹

⁴⁴ Robles Berlanga Rosario, encyclopedia.com, Forrás: <https://www.encyclopedia.com/humanities/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/robles-berlanga-rosario-1956> (Letöltve: 2021. 01. 26.)

⁴⁵ Robles Berlanga Rosario, Our Campaign, Forrás: <https://www.ourcampaigns.com/CandidateDetail.html?CandidateID=89756> (Letöltve: 2021. 01. 25.)

⁴⁶ Jose Manuel Gonzalez Freire: i.m. 768. o.

⁴⁷ Andres Sada: *Mexico Update: President Enrique Peña Nieto and His Cabinet Take office*, AS/COA, Forrás: <https://www.as-coa.org/articles/mexico-update-president-enrique-pena-nieto-and-his-cabinet-take-office> (Letöltve: 2021. 02. 01.)

⁴⁸ Amalia García, FLAUC, Forrás: <http://flauc-openaccess.uosario.edu.co/vufind/Author/Home?author=Garcia%2C+Amalia> (Letöltve: 2021. 01. 27.)

⁴⁹ Jose Manuel Gonzalez Freire: i.m. 768. o.

Yvonne Ortega Pacheco nehéz gyermekkorra ellenére jogi diplomát tudott szerezni, majd politikai pályára került. Cozumel⁵⁰ polgármestereként kezdte, majd egyre feljebb jutott a ranglétrán. 2006-ban Yucatán állam szenátora lett, majd 2007-ben vált kormányzóvá, és 2012-ig töltötte be ezt a tisztséget. Habár eleinte a számok nem az ő győzelmét mutatták, végül 8%-kal győzte le ellenfelét, 34 évesen. Biztonságosabbá tette az államot, és létrehozták a nyilvános meghallgatások programját, mellyel több mint kétszázezer ügyet szolgáltak közvetve. 2012 és 2015 között az Intézményes Forradalmi Párt Főtitkára volt. 2015 óta szövetségi törvényhozó, és a Kommunikációs Bizottság első női elnöke. 2015-ben könyvet adott ki az életéről.⁵¹

Claudia Pavlovich szintén jogot tanult. 2000 és 2003 között kezdődött a politikai karrierje, Hermosillo város tanácsosaként. Ezután 2006 és 2009 a 8. kerület (Hermosillo északkeleti része) helyettes képviselője volt, emellett pedig Sonora állam szenátora volt. 2015. február 16-án egy küldöttgyűlésen a PRI elfogadta Pavlovichot Sonora kormányzójának pártjelöltjeként, azonban Yvonne Ortega Pacheco tiltakozott. A jelölést azonban sokan támogatták, többek között Ricardo García,⁵² vagy Manlio Fabio Beltrones.⁵³ A választást megelőző kampányidőszakban több olyan hír is felmerült, miszerint a jelölt pénzt adott a választóknak azért, hogy rá szavazzanak a választások során. A kampány során pénzzel való visszaéléssel, összeférhetetlenséggel és befolyásolással vádolták meg Pavlovichot. A 2015. júniusi választásokon az összes szavazat 47,58%-át szerezte meg, ezzel mégis ő lett Sonora állam kormányzója.⁵⁴

Martha Erika Alonso Hidalgo tanulmányait grafikával kezdte, majd a mesterképzésen kezdett el kommunikációt tanulni. 2009-ben vált a PAN aktív tagjává, és 2011-től 2016-ig – egybeesve férje kormányzói megbízatásának nagy részével – a pueblai állami DIF rendszer alapítványának elnöke volt. 2015-ben a párt főtitkára lett, betöltötte a második legmagasabb

⁵⁰ Cozumel Mexikó keleti részén található legnagyobb és legnépesebb sziget. Közigazgatását tekintve Quintana Roo szövetségi állammal együtt alkot egy községet. Körülbelül 80 ezer fő lakja. *Cozumel*, Enciclopedia de los Municipios y Delegaciones de Mexico, Forrás: <https://web.archive.org/web/20190129052536/http://siglo.inafed.gob.mx/enciclopedia/EMM23quintanaroo/municipios/23001a.html> (Letöltve: 2021. 02. 03.)

⁵¹ Jose Manuel Gonzalez Freire: *i.m.* 767. o.

⁵² Ricardo García Sainz Lavista mexikói politikus, a képviselőház elnöke volt 1997 és 2000 között a PRD képviselőjeként. *Ricardo Garcia Sainz*, People Pill, Forrás: <https://peoplepill.com/people/ricardo-garcia-sainz/> (Letöltve: 2021. 02. 21.)

⁵³ Szenátor, egy elismert, és erős politikusnak tartották Mexikóban. Nacha Cattan: *Mexico's Godfather: A Survivor Who'll Likely Do Fine Under AMLO*, Bloomberg/Quint, Forrás: <https://www.bloombergquint.com/politics/mexico-s-godfather-a-survivor-who-ll-likely-do-fine-under-amlo> (Letöltve: 2021. 02. 21.)

⁵⁴ *Perfil del legislador*, SIL, Forrás: http://sil.gobernacion.gob.mx/Librerias/pp_PerfilLegislador.php?SID=&Referencia=9215901 (Letöltve: 2021. 01. 28.)

rangú tisztséget. Puebla történelmének egyik legjelentősebb *first lady*-ként tartják számon. 2018-ban az *Alonso a Por Puebla al Frente* koalíció által támogatva indult el a kormányzói választásokon. A kampány során próbálkozott elhatárolódni férjétől, és férje vezetéknévét sem használta. Végül megnyerte a választásokat, és ezzel ő lett a legelső női kormányzó Puebla történelmében. Azonban 2018. december 24-én férjével együtt egy helikopter szerencsétlenségben elhunytak.⁵⁵

Mexikó történelmének nyolcadik kormányzónője Claudia Sheinbaum, aki alapidiplomáját fizika szakon, mesterdiplomáját energiamérnöki szakon végezte. 2000 és 2006 között környezetvédelmi tanácsosként tevékenykedett a szövetségi körzetben. Nobel-békedíjjal is kitüntették az IPCC ENSZ-hez intézett negyedik értékelő jelentésében való közreműködéséért.⁵⁶ 2018 óta Mexikóváros kormányzónője, és talán a legesélyesebb nő, aki a következő elnökválasztásokon nyertes lehet.⁵⁷

A kormányzók és a pártelnökök között általában jelentős egybeesés figyelhető meg. A kilenc női kormányzóból négy pártelnök volt, de többen közülük pártfőtitkárok is voltak. Az eddigi általános tendenciákkal ellentétben a kormányzónők nagy része nem politikus családból származik, és nagyrészüket nem is politikatudományi tanulmányokat folytatott, mégis szerves részévé váltak a politikai életnek.

Egyes kormányzónőknél megfigyelhetőek feminista törekvések, illetve feminista programokban való részvétel. Nem csak a XXI. században, hanem már 1979-ben, Griselda Álvarez Ponce de León is kiállt a nők jogaiért, és nagy motivációt adott nekik ahhoz, hogy el merjenek indulni a közigazgatási pályán.

⁵⁵ Martha Erika Alonso Hidalgo, Timenote, Forrás: <https://timenote.info/en/Martha-Erika-Alonso-Hidalgo> (Letöltve: 2021. 01. 28.)

⁵⁶ Claudia Sheinbaum Pardo, SDChamber, Forrás: <https://sdchamber.org/bios/claudia-sheinbaum-pardo/> (Letöltve: 2021. 01. 27.)

⁵⁷ Interjú David Nájera nagykövet úrral.

5.2. Miniszterek

A kabinet tagjait az elnökválasztások végezetével elnök nevezi ki hatévente, és a Szenátusnak kell jóváhagynia a döntést. A kabinet tagjait általában a korábbi és jelenlegi kormányzók, szenátorok, és más politikai tisztségviselők közül választják ki. Ezen felül gyakran választanak üzletembereket, vagy volt katonai tisztviselőket kabineti pozícióra. Ezt betölthetik hat évig, tehát az egész elnöki ciklus alatt, vagy csak rövidebb időszakra.

Az első női miniszter Mexikóban Rosa Luz Alegría volt, ő 1980-ban kezdte meg munkáját, mint turisztikai tárcáért felelős miniszter. Ezután hat évig nem volt női miniszter az országban, egészen Carlis Salinas elnökségéig.

A 2000-es évek óta a miniszteri pozíciókban is jelentősen megnőtt a nők száma. Latin-Amerikában három térségben volt megfigyelhető a legnagyobb százalékos emelkedés: Costa Rica, Kolumbia és Mexikó. Mexikóban az előző periódushoz képest 17,61 %-kal több nő volt miniszter.⁵⁸

A 2000-es választások nagy változásokat hoztak a mexikói politikai életbe. Vicente Fox lett az elnök, aki három női minisztert választott a kabinetbe. Ketten a jólétért felelős miniszterek voltak, egyikük Josefina Vázquez Mota, 2005 és 2006 között.⁵⁹ A harmadik nő Leticia Navarro volt, ő 2000 és 2003 között felelt a turisztikai tárcáért.⁶⁰

2006-ban Felipe Calderón nyerte a választásokat, így ő választotta meg kabinetjének újabb tagjait. Több nő is szerepelt a kabinetben, azonban nem végig töltötték be szerepüket, ugyanis a minisztériumok irányítói a hatéves cikluson belül többször is cserélődtek. A 2006-ban megalakult kabinetben helyet kapott Georgina Kessel, aki az első női energiaügyi miniszter volt az országban. Nem akkor szerepelt először a politikában, hiszen a Zedillo elnöksége alatt alakult Energiaszabályozó Bizottság elnöke volt.⁶¹ Ki szeretném emelni még Patricia Espinosát, aki 2006-tól 2012-ig volt külügyminiszter, tehát egy teljes ciklus alatt állt az említett stratégiai tárca élén. Ezt befolyásolhatta az Amerikai Egyesült Államok példája is, ugyanis a

⁵⁸ *Executive power: percentage of women in ministerial cabinet positions*, Gender Equality Observatory for Latin America and the Caribbean, Forrás: <https://oig.cepal.org/en/indicators/executive-power-percentage-women-ministerial-cabinet-positions> (Letöltve: 2021. 01. 28.)

⁵⁹ Josefina Vázquez Mota, CIDOB, Forrás: https://www.cidob.org/biografias_lideres_politicos/america_del_norte/mexico/josefina_vazquez_mota (Letöltve: 2021. 02. 03.)

⁶⁰ Leticia Navarro, Diputados, Forrás: <http://www.diputados.gob.mx/bibliot/publica/gabinete/letician.htm> (Letöltve: 2021. 02. 03.)

⁶¹ *Mexico's Georgina Kessel joins Iberdrola's Board of Directors*, IBERDROLA, Forrás: <https://www.iberdrola.com/press-room/news/detail/mexico-s-georgina-kessel-joins-iberdrola-s-board-of-directors-9971743620130423> (Letöltve: 2021. 02. 03.)

külügyminisztériumot 2005 és 2013 között nők irányították.⁶² A kabinetben helyet kapott még Josefina Vázquez Mota is, mint közoktatási miniszter.⁶³

2012-ben újabb választások zajlottak Mexikóban, elnöknek Enrique Peña Nieto-t választották, és ezzel együtt megalakult az új kabinet is. Peña Nieto kabinetében főleg a világgazdasági piacokon jártas technokraták, és az Intézményes Forradalmi Párt veteránjai kaptak helyet. Feladatként tűzték ki, hogy Mexikóban strukturális változtatásokat hajtanak végre, mint például az oktatás reformja. Szerette volna folytatni a makrogazdasági stabilitás útját, és megtette a szükséges lépéseket a piacorientáltság felé. A kabinetben három nő kapott helyet. Egyikük Rosario Robles volt, aki a Mexikóváros első női kormányzójaként szerepelt már a politikai életben. Kiemelt szerepet szánt a női egyenjogúságnak, megalapította a *SOSTEN Centro de Inteligencia* nevű tanácsadói irodát, amely főleg a nők politikai részvételének elősegítésére összpontosított. Emellett miniszteri tisztsége előtt, 2012-ben megszervezte a *Red de Mujeres de la Sociedad Civil* rendezvényt, ahol szintén kiállt a nők jogai mellett, és tovább kampányolt Peña Nieto mellett.⁶⁴ Claudia Ruiz Massieu 2015-től 2017-ig töltött be a külügyminiszteri szerepet, 2018-tól pedig a PRI elnöke volt.⁶⁵

Miután Andrés Manuel López Obrador megnyerte a választásokat 2018-ban, kabinetének tagjai között nyolc nőt, és kilenc férfit nevezett meg. Rocio Nahle Garcia az energiaügyi miniszter;⁶⁶ Olga Sanchez Cordero a belügyminiszter,⁶⁷ és ezen felül nagy részt vállalt az erőszakhullám terjedésének megállításában is;⁶⁸ Alejandra Frausto Guerrero kultúraügyi miniszter;⁶⁹ Graciela Marquez a gazdaságügyi miniszter;⁷⁰ Irma Erendira Sandoval

⁶² Szente-Varga: *A mexikói politikai élet női szereplői*, 235. o.

⁶³ Josefina Vázquez Mota, CIDOB, Forrás: https://www.cidob.org/biografias_lideres_politicos/america_del_norte/mexico/josefina_vazquez_mota (Letöltve: 2021. 02. 03.)

⁶⁴ Andres Sada: *Mexico Update: President Enrique Peña Nieto and His Cabinet Take office*, AS/COA, Forrás: <https://www.as-coa.org/articles/mexico-update-president-enrique-pena-nieto-and-his-cabinet-take-office> (Letöltve: 2021. 02. 01.)

⁶⁵ Claudia Ruiz Massieu Salinas, red política, Forrás: <https://web.archive.org/web/20160304123308/http://www.redpolitica.mx/yopolitico/perfil/claudia/ruiz-massieu-salinas> (Letöltve: 2021. 02. 03.)

⁶⁶ Rocio Nahle Garcia, Bloomberg, Forrás: <https://www.bloomberg.com/profile/person/20714261> (Letöltve: 2021. 02. 03.)

⁶⁷ Olga Sánchez Cordero, SD Regional Chamber of Commerce, Forrás: <https://sdchamber.org/bios/olga-sanchez-cordero/> (Letöltve: 2021. 02. 01.)

⁶⁸ *Mexican president-elect names 8 women to cabinet*, Agencia EFE, 2018. július 5. Forrás: <https://www.efe.com/efe/english/world/mexican-president-elect-names-8-women-to-cabinet/50000262-3674232> (Letöltve: 2021. 01. 31.)

⁶⁹ Alejandra Frausto Guerrero, Gobierno de México, Forrás: <https://www.gob.mx/cultura/estructuras/alejandra-frausto-guerrero> (Letöltve: 2021. 01. 31.)

⁷⁰ *Mexican president-elect names 8 women to cabinet*, Agencia EFE, 2018. július 5. Forrás: <https://www.efe.com/efe/english/world/mexican-president-elect-names-8-women-to-cabinet/50000262-3674232> (Letöltve: 2021. 01. 31.)

közgazdász, szociológus a Belső Ellenőrzési Irodát⁷¹ vezeti, emellett nagy részt vállal a korrupció felszámolásában is;⁷² Luisa Maria Alcalde a munkaügyért és jólétért felelős miniszter;⁷³ Maria Luisa Albores a környezetvédelemért és a természeti erőforrásokért felelős miniszter⁷⁴. A nyolcadik nő Josefa Gonzalez volt, mint környezetvédelmi miniszter. Egy év miniszteri tevékenysége után lemondott, egy repüléssel kapcsolatos késése miatt, amely nagy felháborodást váltott ki.⁷⁵

A miniszterek tekintetében megfigyelhető, hogy napjainkban már egyre inkább töltenek be olyan fontosabb, nagyobb presztízzsel járó szerepeket, mint például az energiaügyi tárca vezetője, vagy a munkaügyért felelős miniszter. A belügyminiszteri poszt a legrangosabbnak Mexikóban, ezt a kulcspozíciót 2018 óta egy nő tölti be. A belügyminiszter korábban, a hidegháború idején, gyakran az ország következő elnöke lett. A fent említett pozíciók nagy előre lépésnek tekinthetők, hiszen az 1980-as évektől kezdve a nők általában a turisztikáért, vagy jólétért felelős miniszterként dolgoztak. Voltak tehát úgymond „női tárcák”. Ahogy fejlődik a nemi egyenlőség az országban, úgy tudnak egyre jobban kitörni a nők is az általános, ún. női szerepkörökből.

⁷¹ Jennifer McNulty: *Alumna Irma Eréndira Sandoval leads Mexico's anti-corruption efforts*, Forrás: <https://news.ucsc.edu/2018/12/sandoval.html> (Letöltve: 2021. 01. 30.) saját fordítás, eredeti nyelven: controller-general office

⁷² *Mexican president-elect names 8 women to cabinet*, Agencia EFE, 2018. július 5. Forrás: <https://www.efe.com/efe/english/world/mexican-president-elect-names-8-women-to-cabinet/50000262-3674232> (Letöltve: 2021. 01. 31.)

⁷³ *Luisa María Alcalde*, AMLO, Forrás: <https://lopezobrador.org.mx/luisa-maria-alcalde/> (Letöltve: 2021. 01. 29.)

⁷⁴ *María Luisa Albores González*, Gobierno de México, Forrás: <https://presidente.gob.mx/maria-luisa-albores-gonzalez/> (Letöltve: 2021. 01. 31.)

⁷⁵ Tom Phillips: *Mexican minister resigns after causing 38-minute flight delay*, The Guardian, 2019. május 27. Forrás: <https://www.theguardian.com/world/2019/may/27/mexican-josefa-gonzalez-blanco-resigns-aeromexico-flight-delayed> (Letöltve: 2021. 01. 28.)

6. NEMI EGYENLŐSÉG MEXIKÓBAN

A XXI. században már abban a korban élünk, ahol a tudás, a tudomány, a technológia, és az emberi jogok is magas, korábban talán nem is remélt szintet értek el, azonban a nők még mindig nehézségekkel, előítéletekkel küzdenek a mindennapokban. Mexikó Latin-Amerika második legnépesebb országa, ahol közel 130 millió lakos él (2014), ebből 52,2% nő.⁷⁶ Az ország emellett tökéletes példa a közepes jövedelmű országok paradoxonára: magas az Emberi Fejlettségi Indexe (78, 2019.),⁷⁷ de több mint 53 millió ember él szegénységben. Emellett az országban magasak a társadalmi és gazdasági egyenlőtlenségek, valamint olyan társadalmi hátrányok és magas diszkriminációs indexek jelennek meg, amelyek a lakosság széles körében, főleg nők, lányok és migránsok között jelennek meg.

Mexikó is azon országok közé tartozik, ahol nagy kihívásokkal kell szembenéznük a nőknek. Például a mexikói nők, ugyanazért a munkáért átlagosan 16,5%-kal kevesebb fizetést kapnak, mint a férfiak. A vidéki térségekben a lányok kevesebb lehetőséggel rendelkeznek az oktatás területén, mint a velük egykorú fiúk. Még manapság is találunk példát gyermekházasságra, és nagyon magas a családon belüli erőszak aránya is.⁷⁸

Az, hogy Mexikóban miért ilyen markáns a nemi egyenlőtlenség, a társadalmi szerepekben, és a társadalmi jóváhagyásukban keresendő. *„A törvényi keretek között a férfiak és nők egyenlőek, azonban a valóságban igenis nagy különbségek vannak. Mexikóban a legnagyobb sértés, ha valakinek az édesanyjára szemrehányást teszünk, azonban itt is meglátszik a férfiak és nők közötti különbség, ugyanis az édesapákra egyáltalán nem tesznek rosszalló megjegyzéseket. Az édesapa a nagy, szép ember, akit tisztelni kell.”*⁷⁹

Az országban a nőket arra ösztönzik, hogy minél előbb gyermekük legyen (a tizenöt év feletti nők 73,3%-a édesanya). Ez tulajdonképpen azt eredményezi, hogy a munkaerő piachoz való csatlakozás csak másodlagossá válik számukra. Emiatt sok nő válik anyagilag függővé férfi partnerétől, és ez gyakran azt jelenti, hogy képtelen elhagyni a kapcsolatot. Emellett

⁷⁶ Mexico, UN Women, Forrás: <https://lac.unwomen.org/en/donde-estamos/mexico> (Letöltve: 2021. 02. 09.)

⁷⁷ „Az a mutatószám, amely teszi lehetővé a világ országainak összehasonlítását a születéskor várható élettartam, az írástudás és az életszínvonal (egy főre jutó GDP vásárlóerő paritáson USA-dollárban) alapján.” Emberi Fejlettség (HDI), Földrajz Magazin, Forrás: <https://fuggelek.foldrajzmagazin.hu/gazdasagi-jellemzok/emberi-fejlettség-hdi/> (Letöltve: 2021. 02. 09.) Magyarország HDI indexe 85, az USA indexe 93, Guatemala indexe 66 (2019).

⁷⁸ Daniel Boulosa: *The importance of gender equality in Mexico*, Forrás: <https://www.gviusa.com/blog/the-importance-of-gender-equality-in-mexico/> (Letöltve: 2021. 02. 09.)

⁷⁹ Interjú David Nájera nagykövet úrral.

kialakul a két fél között hierarchia is, melyben a férfié lesz a felsőbbrendű szerep.⁸⁰ A nők egy része egyetemre sem karrierépítés céljából megy, hanem ismerkedés, barátkozás miatt. Azon diákok között, akik nemzetközi kapcsolatokat tanulnak az egyetemen, eleinte a 12-15 ezer emberből 65% nő. Azonban kevés nő marad, aki elvégezné az egyetemet anélkül, hogy családalapítás céljából megszakítaná tanulmányait. Sokszor még a legkiemelkedőbb tanulók is a családot választják a karrier helyett.⁸¹

Ha egy nő mégis munkahelyre kerül, és ugyanannyit dolgozik, mint a férje, ugyanúgy elvárás, hogy a házimunkát tökéletesen elvégezze. Emiatt a munkában álló nőknek nagyobb a munkaterhelése, mint a férfiaknak, és sokszor inkább ott hagyják munkahelyüket, hogy nyugodtabban tudjanak foglalkozni a gyerekekkel, vagy a háztartással. Ezen felül a munkáltatók számára már bevett sztereotípiák a nőkről, hogy számukra a család az első, és ezért bármikor feladhatják a munkájukat, így nem szívesen alkalmaznak nőket.

Ha a férfiak szemszögéből tekintjük a problémát, akkor feléjük az az elvárás, hogy a teljes pénzügyi terhet vállalják egy férfi és egy nő közötti partnerségben. Ez hatalmas gazdasági nyomás a férfi számára, mellyel legtöbbször önmaguknak kell megbirkózniuk, ugyanis az a széles körben elterjedt meggyőződés, hogy a férfiaknak nem szabad kifejezni érzéseiket, és nem szabad kiszolgáltatottságot tanúsítaniuk mások előtt.

Az ország egyre több erőfeszítést tesz annak érdekében, hogy a nemi egyenlőséget növelni tudják, és a mexikói nőknek jobb körülményei legyenek mind a munka, mind a magánélet területén. A Nemzeti Fejlesztési Terv (2013 – 2018) először általánosította a nemek közötti egyenlőséget, és érvényesítette a nők szerepvállalását minden területen. A Nemzeti Nemek Közötti Egyenlőség Politikája pedig az érdemi egyenlőség előmozdítására összpontosít. A férfiak és nők közötti egyenlőségre szánt szövetségi költségvetés 2015-ben elérte az 1,65 milliárd dollárt, ami 157%-os növekedést jelent, de csak az állami kiadások 0,5%-át teszi ki.⁸²

2014-ben a nemek közötti egyenlőség terén a legnagyobb előrelépés a politikai-választási reform volt, amely alkotmányos szintre emelte a nemek közötti egyenértékűséget. 2015 márciusában ez megszilárdult, amikor az egyenlőség törvényi kötelezettséggé vált a jelöltek nyilvántartásba vételére. Ugyanebben az évben azonban a kormány jelentős állami kiadások csökkenését jelentette be, ami negatívan befolyásolta a kormányzati erőforrások

⁸⁰ Interjú David Nájera nagykövettel.

⁸¹ Uo.

⁸² Mexico, UN Women, Forrás: <https://lac.unwomen.org/en/donde-estamos/mexico> (Letöltve: 2021. 02. 09.)

elosztását a nemek közötti egyenlőség előmozdítása érdekében. Emellett a nemek közötti egyenlőség terén elért eredmények elszámoltathatósága továbbra is hiányos.

Az elért eredmények ellenére azonban a nemek közötti egyenlőség alakulása számos strukturális kihívással néz szembe. Fennáll a nem megfelelő finanszírozás. Szintén aggodalomra ad okot az általános erőszak fokozódása az ország területén, különös tekintettel az erőszakos eltűnésekre, kínzásokra, fogva tartásokra, valamint az emberi jogi aktivisták és újságírók elleni támadásokra.⁸³

Több, külpolitikával kapcsolatos törekvés is folyamatban van napjainkban is. 2021. március 29-31. között indul Mexikóvárosban a *Gender Equality Forum*, melynek fő célja az 1995-ös pekingi női konferencia óta történt haladás és a fennálló hiányosságok elemzése, orvoslása, beleértve a COVID-válság okozta fokozott nyomást. A Fórum középpontjában az áll, hogy megerősítse a feminista mozgalmakat, azáltal, hogy bevonja a fiatalok erejét és hangját, valamint erősíti a különböző érdekelt felek, köztük a tagállamok, a magánszektor és a nemzetközi szervezetek magas szintű képviselői elkötelezettségét és fellépését. A program összhangban van a mexikói kormány által támogatott feminista külpolitikával.⁸⁴

A latin-amerikai országok közül Mexikó az első, amely elfogadja a feminista külpolitikát. A világon csak Franciaország, Kanada, Norvégia és Svédország rendelkezik ilyen külpolitikával. A külpolitika elsősorban az esélyegyenlőségre helyez hangsúlyt, mégpedig az emberi jogokkal kapcsolatosan. A feminista külpolitika alapelvei közé tartozik, hogy a „külpolitikán keresztül kormányzati fellépést sürgetnek, a strukturális különbségek, a nemek közötti különbségek és az egyenlőtlenségek csökkentése és megszüntetése érdekében, egy igazságosabb és virágzóbb társadalom felépítését előirányozva.”⁸⁵ Arra törekszenek, hogy a mexikói külpolitika minden területén átláthatóvá tegyék az emberi jogi megközelítést, a nemek közötti egyenlőséget, és az interszekcionalitást. Ezen felül a külpolitika hangsúlyozta a női részvételt a mexikói külpolitikában és globálisan is.

⁸³ Mexico, UN Women, Forrás: <https://lac.unwomen.org/en/donde-estamos/mexico> (Letöltve: 2021. 02. 09.)

⁸⁴ *Generation Equality Forum: Mexico*, Generation Equality Forum, Forrás: <https://forum.generationequality.org/generation-equality-forum-mexico-city> (Letöltve: 2021. 02. 09.)

⁸⁵ Mexikó bejelentette feminista külpolitikájának elfogadását, Embajada de México en Hungría, 2020. 01. 10. Forrás: <https://embamex.sre.gob.mx/hungria/index.php/hu/hirek/775-mexiko-bejelentette-feminista-kuelpolitikajanak-elfogadasat> (Letöltve: 2021. 02. 09.)

„A stratégia fő pontjai:

1. *Nemek kérdését szem előtt tartó külpolitika és feminista külügyi napirend*
2. *Egyenlőség a Külügyi Szolgálat terén*
3. *Erőszakmentes és mindenki számára biztonságos Külügyi Szolgálat*
4. *Látható egyenlőség*
5. *Feminista és interszekcionális Külügyi Szolgálat*”⁸⁶

Mindegyik pontra konkrét intézkedéseket határoztak meg Mexikóban. A projekt koordinálása az Emberi Jogok és Demokrácia Főigazgatóságán keresztül a Multilaterális Ügyekért és az Emberi Jogokért Felelős Államtitkárság hatáskörébe tartozik majd. Feladatuk főleg a program politikai létrejöttének nyomon követése, és értékelése.

Összességében elmondható, hogy Mexikóban a kormány egyre nagyobb figyelmet fordít a nemi egyenlőség kérdésre, nem csak belföldön, hanem külföldön is, lásd például külpolitika és külügyi szolgálat. Igaz, még mindig sok tennivaló akad, ám maga a megnőtt figyelem és érdeklődés, továbbá a megtett és tervezett lépések, biztatóak.

⁸⁶ Mexikó bejelentette feminista külpolitikájának elfogadását, Embajada de México en Hungría, 2020. 01. 10. Forrás: <https://embamex.sre.gob.mx/hungria/index.php/hu/hirek/775-mexiko-bejelentette-feminista-kuelpolitikajanak-elfogadasat> (Letöltve: 2021. 02. 09.)

7. ÖSSZEGZÉS

Dolgozatomban a nők részvételét vizsgáltam a mexikói politikában. Az utóbbi húsz évben meghatározó volt a nők szerepének növekedése mind a végrehajtó, mind a törvényhozó hatalomban. A folyamatban nagy jelentősége volt a demokratizálódásnak, mely a 2000-es években indult el az országban, nemi kvóták bevezetésének.

2014 februárjában Mexikó alkotmánymódosítást fogadott el, amely előírja, hogy a politikai pártok olyan szabályokat dolgozzanak ki, amelyek biztosítják a nemek közötti egyenlőséget a jelöltek között, mind a szövetségi, mind a helyi választásokon. Ezzel a módosítással jelentős javulás volt elérhető. A törvény meghozatala után azonban több új kihívással kellett szembenézni, hiszen nem volt elég aktív nő a politikában, így az első választások után a politikusok improvizáltak. Általánossá vált, hogy a női jelölt helyett volt egy férfi, aki a helyére léphetett, mikor a nő visszalépett. Az első időszakban többször előfordult, hogy a nők indultak és nyertek (a kvóta elvileg teljesült), de utána gyorsan visszaléptek, és egy férfi kerülhetett a helyükre. Ezután került sor a törvény megváltoztatására és megerősítésére, mely kimondta, hogy a helyettesnek azonos neműnek kell lennie a jelölttel: nő helyett nő, férfi helyett férfi. A 2018-as választásokon elérték azt, hogy majdnem fele-fele arányban vettek részt nők és férfiak a politikában. Ezáltal a politika átalakulása is kezdetét vette.⁸⁷ Bár a jogszabályi rendelkezések hatékonyan növelték a nők politikai részvételét mind a képviselőházban és a szenátusban, az egyéni jelöltek között a nők továbbra is egyértelműen kisebbségben vannak.⁸⁸

A 2000-es évektől a mexikói politikai hatalom kinyílt, többpólusú politikai aréna alakult ki, és a demokratikusabb berendezkedés nagyban hozzájárult az országban a nemi egyenlőség fejlődéséhez. Igaz, nem teátrális változásokról beszélhetünk, ám elindult egy folyamat, amely egyre inkább pozitív kimenetekkel kecsegtet. Egyre több nő vállal aktív szerepet a politikai életbe, gyarapszik a női miniszterek és kormányzók száma. Megfigyelhető az is, hogy a 2006-os év óta minden elnökválasztáson találkozhatunk női indulóval.

A kutatásom alapján elmondható, hogy a nők megítélése általánosságban is javult. Igaz, még sok nehézséggel kell szembenézniük, ám a sztereotípiák lassan kezdenek elhalványulni. Egyre elfogadottabbá válik, ha egy nő dolgozik, vagy nem csak a családjának szenteli az életét. A felfogás egyre modernebbé válik.

⁸⁷ Interjú David Nájera nagykövet úrral.

⁸⁸ Mexico, Gender Quotas Database, Forrás: <https://www.idea.int/data-tools/data/gender-quotas/country-view/220/35> (Letöltve: 2021. 03. 13.)

Úgy gondolom, a témában rengeteg kutatási kérdés kerülhet még elő, melyekkel érdemes lehet foglalkozni. Az egyik ilyen érdekes kutatás terület lehet a latin-amerikai országok összehasonlítása. Melyik országban, hogyan alakul jelenleg a nők helyzete, milyen folyamatok menne végbe. Emellett érdekesnek találom az elnökök témakörét mélyebben megvizsgálni. Miért nem volt még Mexikónak női elnöke? A latin-amerikai országok közül hol nem volt még női elnök? Hol volt már? Milyen tényezők segítették az elnöki székbe? Megtörik a jég 2024-ben, és Mexikónak női elnöke lesz?

IRODALOMJEGYZÉK

- Interjú David Nájera Rivasszal, Mexikó Magyarországra akkreditált nagykövetével. Készítette: Németh Eszter. 2020. október 13., Budapest, Az interjú nyelve: angol.

Papír alapú források:

- Gabriel A., Almond, G. Bingham, Powell Jr., Kaare, Strøm, Russell J., Dalton: *Összehasonlító politológia*, Osiris Kiadó, Budapest (2006), 477-531. o.
- González Freire, José Manuel: *The women in Mexican politics*, International Journal of Advanced Research, Vol. V. No. 7. (2017), 765-769. o. DOI: 10.21474/IJAR01/4778
- Szente-Varga Mónika: *A mexikói politikai élet női szereplői*, In: Csikós Zsuzsanna és Szilágyi Ágnes Judit: *Nők a hispán világ történetében*. AMERICANA eBooks, Szeged (2015), 239-255. o.
- Szente-Varga Mónika: *Az Intézményes Forradalmi Párt térvesztése – az 1988-as, 1994-es, 2000-es, és 2006-os választások tükrében*, Acta Scientiarum Socialium, No. 36. (2012), 35-44. o.
- Szente-Varga Mónika: *Mexikó 2012-ben: Választási ábécé*, Kül-Világ, Vol. IX. No. 3. (2012), 21-33. o.
- Szilágyi Ágnes Judit: *Nők helyzete, politika és feminizmus az elmúlt két évtizedben Latin-Amerikában*, Eszmélet, No. 95. (2012), 78-94. o.
- Tóth Gábor Attila: *Demokrácia és diktatúra között: Az autoritarizmus*, Fundamentum, Vol XX. No. 2-4. (2016), 5. o.
- Vogel Dávid: *A pink tide hagyatéka Latin-Amerikában*, Külügyi Szemle, Vol. XVIII. No. 3. (2019), 85-122. o.

Internetes források:

- *¿Quién es Rosario Ibarra de Piedra, la mujer que luchó por los desaparecidos y presos políticos?*, televisa.NEWS, 2019. október 23. Forrás: <https://noticieros.televisa.com/historia/quien-es-rosario-ibarra-piedra-mujer-lucho-por-desaparecidos-presos-politicos/> (Letöltve: 2021. 03. 18.)
- 1995-ös pekingi nyilatkozat. Forrás: <https://hironok.wordpress.com/2009/06/09/pekingi-nyilatkozat-1995/> (Letöltve: 2021. 03. 18.)

- *Alejandra Frausto Guerrero*, Gobierno de México. Forrás: <https://www.gob.mx/cultura/estructuras/alejandra-frausto-guerrero> (Letöltve: 2021. 01. 31.)
- *Amalia García*, FLAUC. Forrás: <http://flauc-openaccess.urosario.edu.co/vufind/Author/Home?author=Garcia%2C+Amalia> (Letöltve: 2021. 01. 27.)
- *Andrés Manuel López Obrador*, Britannica. Forrás: <https://www.britannica.com/biography/Andres-Manuel-Lopez-Obrador> (Letöltve: 2021. 03. 20.)
- *Beatriz Paredes*, The Dialogue. Forrás: <https://www.thedialogue.org/experts/beatriz-paredes/> (Letöltve: 2021. 01. 26.)
- *Boullosa, Daniel: The importance of gender equality in Mexico.* Forrás: <https://www.gviusa.com/blog/the-importance-of-gender-equality-in-mexico/> (Letöltve: 2021. 02. 09.)
- *Campbell, Monica: The Mexican Woman running for president*, SFGATE, 2012. január 14. Forrás: <https://www.sfgate.com/politics/article/The-Mexican-woman-running-for-president-Mercado-2532453.php> (Letöltve: 2020. 10. 04.)
- *Cattan, Nacha: Mexico's Godfather: A Survivor Who'll Likely Do Fine Under AMLO*, Bloomberg/Quint. Forrás: <https://www.bloombergquint.com/politics/mexico-s-godfather-a-survivor-who-ll-likely-do-fine-under-amlo> (Letöltve: 2021. 02. 21.)
- *Claudia Ruiz Massieu Salinas*, red política. Forrás: <https://web.archive.org/web/20160304123308/http://www.redpolitica.mx/yopolitico/perfil/claudia/ruiz-massieu-salinas> (Letöltve: 2021. 02. 03.)
- *Claudia Sheinbaum Pardo*, SDChamber. Forrás: <https://sdchamber.org/bios/claudia-sheinbaum-pardo/> (Letöltve: 2021. 01. 27.)
- *Constitución Política de los Estados Unidos Mexicanos*, Artículo 89. Forrás: http://www.diputados.gob.mx/LeyesBiblio/pdf_mov/Constitucion_Politica.pdf (Letöltve: 2021. 03. 19.)
- *Cozumel*, Enciclopedia de los Municipios y Delegaciones de Mexico. Forrás: <https://web.archive.org/web/20190129052536/http://siglo.inafed.gob.mx/enciclopedia/EMM23quintanaroo/municipios/23001a.html> (Letöltve: 2021. 02. 03.)

- Cuauhtémoc Cárdenas, Britannica, Forrás: <https://www.britannica.com/biography/Cuauhtemoc-Cardenas-Solorzano> (Letöltve: 2021. 01. 26.)
- Democratic Revolutionary Party, Country Studies, Forrás: <http://countrystudies.us/mexico/86.htm> (Letöltve: 2020. 11. 01.)
- Euronews: *Mexikói tragédia 32 évvel ezelőtt*, Euronews, 2017. szeptember 20. Forrás: <https://hu.euronews.com/2017/09/20/mexikoi-tragedia-32-evvel-ezelott> (Letöltve: 2020. 10. 04.)
- *Executive power: percentage of women in ministerial cabinet positions*, Gender Equality Observatory for Latin America and the Caribbean. Forrás: <https://oig.cepal.org/en/indicators/executive-power-percentage-women-ministerial-cabinet-positions> (Letöltve: 2021. 01. 28.)
- Forbes Staff: *Rosario Ibarra recibe medalla Belisario Domínguez por una vida de lucha política y social*, Forbes México, 2019. október. Forrás: <https://www.forbes.com.mx/perfil-rosario-ibarra-recibe-medalla-belisario-dominguez-por-una-vida-de-lucha-politica-y-social/> (Letöltve: 2020. 10. 05.)
- *Generation Equality Forum: Mexico*, Generation Equality Forum. Forrás: <https://forum.generationequality.org/generation-equality-forum-mexico-city> (Letöltve: 2021. 02. 09.)
- Godínez Leal, Lourdes: *Se prepara Patricia Mercado a consolidar el partido Alternativa*, 2006. augusztus 1. Forrás: <https://cimacnoticias.com.mx/noticia/se-prepara-patricia-mercado-a-consolidar-el-partido-alternativa/> (Letöltve: 2021. 03. 18.)
- Guzmán, Andrea: *Quién es Ernesto Ruffo Appel, el gobernador de Baja California en 1994*, Cultura Colectiva. Forrás: <https://culturacolectiva.com/historia/quien-es-ernesto-ruffo-appel> (Letöltve: 2021. 01. 28.)
- Josefina Vázquez Mota, CIDOB. Forrás: https://www.cidob.org/biografias_lideres_politicos/america_del_norte/mexico/josefina_vazquez_mota (Letöltve: 2021. 02. 03.)
- Komócsin Sándor: *Ilyen az, amikor évtizedekig van hatalmon kormánypárt*, Napi.hu, 2018. április 9. Forrás: https://www.napi.hu/nemzetkozi_gazdasag/ilyen_az_amikor_evtizedekig_van_hatalmon_a_kormanypart.660227.html (Letöltve: 2021. 02. 03.)

- Lafuente, Javier: *Margarita Zavala renuncia a su candidatura para presidir México*, 2018. május 17. Forrás: https://elpais.com/internacional/2018/05/16/mexico/1526493957_472938.html, (Letöltve: 2021. 03. 19.)
- Leticia Navarro, Diputados. Forrás: <http://www.diputados.gob.mx/bibliot/publica/gabinete/letician.htm> (Letöltve: 2021. 02. 03.)
- Li, Anita: *Josefina Vazquez Mota: The woman who would be Mexico's president*, Toronto Star, 2012. március 3. Forrás: https://www.thestar.com/news/world/2012/03/03/josefina_vazquez_mota_the_woman_who_would_be_mexicos_president.html (Letöltve: 2021. 03. 19.)
- Luisa María Alcalde, AMLO. Forrás: <https://lopezobrador.org.mx/luisa-maria-alcalde/> (Letöltve: 2021. 01. 29.)
- María Luisa Albores González, Gobierno de México. Forrás: <https://presidente.gob.mx/maria-luisa-albores-gonzalez/> (Letöltve: 2021. 01. 31.)
- Martha Erika Alonso Hidalgo, Timenote. Forrás: <https://timenote.info/en/Martha-Erika-Alonso-Hidalgo> (Letöltve: 2021. 01. 28.)
- McNulty, Jennifer: *Alumna Irma Eréndira Sandoval leads Mexico's anti-corruption efforts*. Forrás: <https://news.ucsc.edu/2018/12/sandoval.html> (Letöltve: 2021. 01. 30.)
- *Mexican president-elect names 8 women to cabinet*, Agencia EFE, 2018. július 5. Forrás: <https://www.efe.com/efe/english/world/mexican-president-elect-names-8-women-to-cabinet/50000262-3674232> (Letöltve: 2021. 01. 31.)
- *Mexico, Gender quota database*, IDEA. Forrás: <https://www.idea.int/data-tools/data/gender-quotas/country-view/220/35> (Letöltve: 2021. 02. 03.)
- *Mexico, UN Women*. Forrás: <https://lac.unwomen.org/en/donde-estamos/mexico> (Letöltve: 2021. 02. 09.)
- *Mexico's Georgina Kessel Joins Iberdrola's Board of Directors*, Iberdrola. Forrás: <https://www.iberdrola.com/press-room/news/detail/mexico-s-georgina-kessel-joins-iberdrola-s-board-of-directors-9971743620130423> (Letöltve: 2021. 02. 03.)
- *Mexikó bejelentette feminista külpolitikájának elfogadását*, Embajada de México en Hungría, 2020. 01. 10. Forrás:

- <https://embamex.sre.gob.mx/hungria/index.php/hu/hirek/775-mexiko-bejelentette-feminista-kuelpolitikajanak-elfogadasat> (Letöltve: 2021. 02. 09.)
- *National Action Party*, Britannica. Forrás: <https://www.britannica.com/topic/National-Action-Party-political-party-Mexico> (Letöltve: 2020. 11. 01.)
 - *National Regeneration Movement (Morena)*, GlobalSecurity.org. Forrás: <https://www.globalsecurity.org/military/world/mexico/party-morena.htm> (Letöltve: 2020. 11. 01.)
 - *Olga Sánchez Cordero*, SD Regional Chamber of Commerce. Forrás: <https://sdchamber.org/bios/olga-sanchez-cordero/> (Letöltve: 2021. 02. 01.)
 - *Orange Day: Griselda Alvarez, the first Governor in Mexico*, CAPosts, 2020. szeptember 25. Forrás: <https://caposts.com/business/orange-day-griselda-alvarez-the-first-governor-in-mexico/> (Letöltve: 2021. 01. 26.)
 - *Ortega, Eduardo: Rosario Ibarra de Piedra da medalla a AMLO hasta que dé con la verdad sobre desaparecidos*, El Financiero, 2019. október 13. Forrás: <https://www.elfinanciero.com.mx/nacional/rosario-ibarra-de-piedra-da-medalla-a-amlo-pide-devolverla-junto-con-la-verdad-sobre-desaparecidos> (Letöltve: 2020. 10. 03.)
 - *Oulalaou, Lamia: Hogyan változik a nők helyzete Latin-Amerikában?*, Le Monde Diplomatique (Magyar kiadás), 2012. február. Forrás: <https://www.magyardiplo.hu/2012-februar/702-hogyan-valtozik-a-nk-helyzete-latin-amerikaban> (Letöltve: 2020. 10. 05.)
 - *Party of the Democratic Revolution*, Britannica. Forrás: <https://www.britannica.com/topic/Party-of-the-Democratic-Revolution> (Letöltve: 2020. 11. 01.)
 - *Pearson, Tamara: Chavez's Inconsistent Feminism*, Venezuelanalysis.com, 2012. január 12. Forrás: <https://venezuelanalysis.com/analysis/6743> (Letöltve: 2020. 10. 04.)
 - *Perfil del legislator*, SIL. Forrás: http://sil.gobernacion.gob.mx/Librerias/pp_PerfilLegislador.php?SID=&Referencia=9215901 (Letöltve: 2021. 01. 28.)
 - *Phillips, Tom: Mexican minister resigns after causing 38-minute flight delay*, The Guardian, 2019. május 27. Forrás: <https://www.theguardian.com/world/2019/may/27/mexican-josefa-gonzalez-blanco-resigns-aeromexico-flight-delayed>, (Letöltve: 2021. 01. 28.)

- *Ricardo Garcia Sainz*, People Pill. Forrás: <https://peoplepill.com/people/ricardo-garcia-sainz/> (Letöltve: 2021. 02. 21.)
- *Robles Berlanga Rosario*, encyclopedia.com. Forrás: <https://www.encyclopedia.com/humanities/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/robles-berlanga-rosario-1956> (Letöltve: 2021. 01. 26.)
- *Robles Berlanga, Rosario*, Our Campaign. Forrás: <https://www.ourcampaigns.com/CandidateDetail.html?CandidateID=89756> (Letöltve: 2021. 01. 25.)
- *Rocio Nahle Garcia*, Bloomberg. Forrás: <https://www.bloomberg.com/profile/person/20714261> (Letöltve: 2021. 02. 03.)
- *Rosario Ibarra de Piedra: 90 años de una memoria indómita*, des Informémonos, 2017. február 25. Forrás: <https://desinformemonos.org/rosario-ibarra-piedra-90-anos-una-memoria-indomita/> (Letöltve: 2021. 03. 19.)
- *Sada, Andres: Mexico Update: President Enrique Peña Nieto and His Cabinet Take office*, AS/COA. Forrás: <https://www.as-coa.org/articles/mexico-update-president-enrique-pena-nieto-and-his-cabinet-take-office> (Letöltve: 2021. 02. 01.)
- *Tadeo, J.: Mi a közelgő mexikói választások tétje?*, GlobalVoices, 2018. 06. 11. Forrás: <https://hu.globalvoices.org/2018/06/9704> (Letöltve: 2020. 10. 03.)
- *The women presidents of Latin-America*, BBC News, 2010. október 31. Forrás: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-11447598> (Letöltve: 2021. 03. 19.)
- *Women in national parliaments*, Inter parliamentary-union. Forrás: <http://archive.ipu.org/wmn-e/classif-arc.htm> (Letöltve: 2020. 09. 18.)
- *Women in National Parliaments*, IPU. Forrás: <http://archive.ipu.org/wmn-e/classif-arc.htm> (Letöltve: 2021. 03. 19.)
- *Woodman, Stephen: Mexikói diákok vs. az állam: Az 1968-as mézszárlás évfordulója felszakítja a múlt sebeit*, BBC, Latin-Amerika Társaság, 2018. október 3. Forrás: <http://www.latin-amerika.hu/index.php/hirek-uj/aktualis-uj/4752-mexikoi-diakok-vs-az-allam-az-1968-as-meszarlas-evforduloja-felszakitja-a-mult-sebeit> (Letöltve: 2020. 10. 05.)

ÁBRAJEGYZÉK

1. számú ábra: Nők részvétele a politikában százalékosan 2000 és 2019 között, 11. oldal

2. számú ábra: Kormányzónők Mexikóban, 20. oldal

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet

Interjú David Nájera Rivasszal, Mexikó Magyarországra akkreditált nagykövetével. Készítette: Németh Eszter. 2020. október 13. Budapest. Az interjú eredeti nyelve: angol, magyar nyelvű kivonat.

1. Mit gondol a nők helyzetéről általánosságban? Mi a helyzet a diplomáciában? Hogyan változott a nők megítélése az évek során?

A mexikói kultúra elég összetett, többféle kulturális gyakorlat jelenik meg az országban. A mexikói lakosság körülbelül 120 millió fő az országon belül, és még máshol Amerikában is él körülbelül 37 millió mexikói. Kijelenthetjük, hogy az országban a nők és férfiak aránya egyensúlyban van. Azonban a nők megítélésével kapcsolatban létezik egy kontraszt a kultúrában. Két oldalukat különböztetik meg: az anyát, és egy olyan oldalukat, ami teljesen elhatárolódik a családtól, például a dolgozó nő.

A törvényi keretek között a férfiak és nők egyenlőek, azonban a valóságban igenis nagy különbségek vannak. Mexikóban a legnagyobb sértés, ha valakinek az édesanyjára szemrehányást teszünk, azonban itt is meglátszik a férfiak és nők közötti különbség, ugyanis az édesapákra egyáltalán nem tesznek rosszalló megjegyzéseket. Az édesapa a nagy, szép ember, akit tisztelni kell.

1917-ben mexikói forradalom során nagy változások léptek életbe, ugyanis a válás legálissá vált, sokkal előbb, mint a többi latin-amerikai országban. Lassú folyamat volt, hiszen eleinte csak a férfiak adhattak be válópert, 1952-től ezt már a nők is megtehették.

Az ENSZ is nagy szerepet játszik a nők jogainak alakulásában, több ENSZ gyűlésen is téma volt, és most is téma a nők helyzete Latin-Amerikában. 1972-ben volt talán a legnagyobb ilyen gyűlés ezzel kapcsolatosan. Jövőre részt veszünk Franciaországban egy találkozón, ahol szintén a nők jogairól, és azoknak a kiterjesztéséről lesz szó. Főleg olyan irányelvekről és célkitűzésekről tanácskozunk, amely a nők jogait még jobban kiterjesztik. A legnagyobb kihívást ezzel kapcsolatban az jelenti, hogy hogyan építed be a valóságba ezeket az irányelveket.

Magyarország tulajdonképpen a nőket és férfiakat egyenlően kezeli, de látható, hogy itt is a férfi a dominánsabb egy lény szubjektív módon. Nem látsz sok nőt a parlamentben, kabinetben. Privát szervezeteknél, például nemzetközi cégeknél elég sok nő dolgozik.

Tulajdonképpen majdnem ugyanaz a folyamat játszódik le Mexikóban is. Szép lassan a nők is egyre jelentősebb szerepet játszanak a politikában, de számomra a legnagyobb kihívást nem az jelenti, amiket eddig említettem. A legnagyobb kihívás az, hogy egy olyan egyenlő törvényi keretet hozzunk létre, ami a politikában is jelen van, és olyan különleges kvótákat hozzunk létre, amelyek még jobban elősegítik a nők részvételét a politikai életben. Azonban ez nagyon sok évbe fog telni. Látom a saját életemben is. A lányom 21 éves, most kezdi majd a munkakeresést, most keresi a saját útját, azonban nem egyszerű.

A nők mindig is hátrányból indulnak a munka szempontjából. Mindig is a férfiaknak lesz előnye, és az, hogy ezen változtassunk, nagyon hosszú folyamat. A másik oka annak, hogy a nők hátrányban vannak, az az, hogy a nők szeretnének családot, szeretnének édesanyák lenni. Ez nagy elköteleződést jelent számukra. Valószínűnek tartom, hogy te is édesanya szeretnél lenni. Nem számít, hogy a partnered, férjed egy nagyon jó ember, és mindenben támogat, mégsem lesz mindig melletted. Mégis te végzed az anyai teendőket, nem fogja ugyanazt a nyomást érezni, hogy egy példakép legyen a gyermeke számára. Ezek tulajdonképpen akadályok lesznek számodra a munkában. Nőként sokkal komplikáltabb. Ahhoz, hogy változás lehessen, és a nők is jobban tudjanak érvényesülni, nagyon erős irányelvekre és elköteleződésre van szükség.

2. Mit gondol a kvóta rendszerről? Mik az előnyei és hátrányai?

A kvótarendszer Mexikóban 2014 óta van jelen. Ez azt jelenti, hogy a nők százalékosan vannak jelen a politikában. Az első kihívás az volt, hogy nem volt elég aktív nő a politikában, akik részt vehettek volna, hiszen eddig nem engedték őket. Aztán a politikusok improvizáltak, próbálták megkeresni a kiskapukat. Minden jelentkező mögött volt egy férfi, aki fellépett akkor, amikor a női jelölt visszalépett. A beiktatás napján természetesen elfogadták a jelöltséget, azonban a következő nap már le is mondtak tisztségükről. Természetesen, férfiak vették át a helyüket.

Ekkor került sor a törvény megváltoztatására, hogy ez ne történhessen meg újra. A következő választásokon már elérték azt, hogy a jelöltek felének nőnek kell lennie. Ez az, ami igazán változást hozott. Rengeteg női jelölt volt, és ez elég gyorsan alakította a politikát. Hogy ennek mekkora befolyása van a törvényhozókra? Őszintén, még mindig nem tudom. Úgy gondolom, hogy lassan, de a változás eljön. A kvóta működik. Jelenleg 2 kormányzónő van, ami azonban még mindig nem mondható soknak. Ebből látható, hogy azért a végrehajtási és törvényhozói ágazatokban még nagyon sokat kell fejlődnünk.

3. Milyen indokai lehetnek annak, hogy eléggé eltérő személyiségű külügyminiszterek vettek részt a politikai életben?

Mexikóban eddig csak 3 női külügyminiszter volt. Az első, María del Rosario Green Marcías egy nagyon erős, független nő volt. A szakmában tisztelték és megbecsülték. Politikusként került a külügyminiszteri székbe, és szélesebb körű háttérrel rendelkezett.

A második külügyminiszter asszony Patricia Espinosa Cantellano volt. Ő nem politikus volt, így sokan nem értették, köztünk én sem, hogy hogyan került a külügyminiszteri székbe. Állítása szerint még ő maga is meglepődött, mikor az elnök kinevezte külügyminiszterré. Eléggé ismeretlen volt a politikában, de a ciklusa alatt teljesített mindent, amit az emberek elvártak tőle. Én kicsit kritikus vagyok emiatt vele kapcsolatban.

A harmadik külügyminiszter, Claudia Ruiz Massieu véleményem szerint nem a legjobb választás volt, hiszen őt inkább politikai célok vezérelték. Több változás is köthető a nevéhez nemzetközi téren. Emellett fontos szereplője volt a pártjának is így végülis ő egy „mix”-nek tekinthető.

Itt szeretnék visszautalni az első kérdésre, és egy kicsit beszélni arról, hogyan jutnak el a diákok arra a szintre, hogy miniszterek, nagykövetek legyenek. A diákok nemzetközi kapcsolatokat tanulnak az egyetemen, először olyan 12-15 ezren vannak. Ebből 65% a nő, 35% pedig a férfi hallgató. Nagy a nők aránya, azonban sajnos általában ők csak szocializálódni mennek az egyetemre, hogy megtalálják a párjukat, barátokat szerezzenek maguknak.

Az egyetemről való kikerülés után különféle vizsgákon vesznek részt, ahol 14-15 ezer emberből válogatnak diákokat körülbelül 14-15 posztra. Az első kör után 4 ezren maradnak, ahol a nők és férfiak aránya még 50-50 %. Ezután 2 ezer jelentkező marad, akik újabb vizsgákon vesznek részt, majd ezután 500-600 ember marad. Nagy jelentősége van a szóbeli meghallgatásoknak is, amelyek során láthatják a jelentkezőket. A nők számára ez a legnagyobb kihívás, ugyanis itt már szubjektív a megítélés.

De miért ilyen nehéz a nőknek ebben a szakmában elhelyezkedni? Ahogy már említettem, az egyetemre ők inkább szocializálódni mennek, kevesen hiszik, hogy szakmai karriert futhatnak be. Emellett a munkáltatók számára már egy bevett sztereotípi a nőkről, hogy számukra a család az első, és ezért abba is hagyják a munkát, így nem szívesen alkalmaznak nőket. Mexikóban ez egy klasszikus kulturális dolog, hogy a nők nem dolgoznak, hanem 100%-ban a családjuknak élnek. Még a legkiemelkedőbb tanulók is inkább a családot választják.

4. Hogyan látja a jövőt? Mit gondol a 2024-es elnökválasztásokról? Van esély arra, hogy Mexikónak női elnöke legyen?

Szerintem Mexikóváros kormányzónőjének, Claudia Sheinbaumnak nagyon sok esélye van az elnöki posztra, ugyanis rengeteg támogatója van. Sok csoport áll már most mögötte, amire szüksége is lesz, ugyanis rengeteg kihívással kell megbirkóznia a választások során. Az eddigi női indulóknak azért nem volt esélye, mert kicsi pártoktól, és kicsi pozíciókból jöttek, és nem kaptak annyi támogatást sem, mint Claudia kap. Én úgy gondolom, egy nőnek nagyon nehéz dolga van. Nem csak nőnek, hanem férfinak is kell lenni.

Jelenleg az elnök nem fordít nagy figyelmet a nemi egyenlőség problémájára, ami miatt több felkelés is kitört már az országban. Úgy gondolom, hogy a kampányt erre a dologra kellene kihegyezni. Ha nem szentel elég figyelmet erre a problémára, akkor nagy az esély arra, hogy veszíteni fognak a választásokon. Én nagy potenciált látok Claudia Sheinbaumban, és szerintem a következő választásokon nagy valószínűséggel ott lesz a jelöltek között. Rengeteg olyan kérdéssel tudna foglalkozni, amelyre az egész kampányát tudná építeni.

5. Ha női elnöke lenne az országnak, mit várna el tőle? Ön szerint milyen a jó női elnök?

Szerintem egy jó női elnök olyan személyiséggel bír mint Új-Zéland elnöknője, olyan karakteres, mint Angela Merkel, és olyan kedves, mint az Északi Tanács elnöknője. Egy elnöknek – legyen szó nőről, vagy férfiról - rengeteg kihívással kell szembenéznie karrierje során. Sokszor olyan döntéseket is kell hoznia, amik nem feltétlenül elégítik ki minden ember kívánságait. A nőknek az a szerencséje, hogy sokkal praktikusabban tudnak gondolkodni, mint a férfiak, és így könnyebben hoznak olyan döntéseket, amelyek kompromisszumokon alapulnak.

Egy elnök számára mindig maradnak problémák az előd problémáiból is, melyeket neki kell megoldania. Ez plusz nehézséget okozhat, de úgy gondolom egy nő képes lenne kezelni ezeket is. A politikusokkal az a baj, hogy sokat ígérnek, de aztán ezen ígérek valahogy mindig üresek maradnak. Látnunk kell azt, hogy ez sajnos nem a lelkesedés, hanem az erőforrások hiánya miatt van. Minden nemzetnek megvannak a maga hibái, amelyeket maguknak kell megoldaniuk. Egy jó női elnök szerintem odafigyel mindenre, és megpróbálja a saját érdekei elé helyezni az ország érdekeit.